

Työeläke

1:2019

SOTUMIES SAARI

Sosiaaliturva ja ikääntyvän väestön politiikka ovat professori Juho Saaren mukaan seuraavan vaalikauden isoja kysymyksiä.

Sivu 4

ANSIOTYÖ

Jakamistalous ponnistaa alustoilta

Sivu 10

TYÖURAT

Perhevapaat eriarvoistavat työuria.

Sivu 14

ELÄKEVARAT

Eläkevarat ja rahastointi uutuuskirjan teemana.

keskiaukeama

Tapasimme professori Juho Saaren, sosiaalipolitiikan Ikaroksen.

Eläkevarat-kirjan julkistamistilaisuudessa kirjan toimittanut Mikko Kautto Eläketurvakeskuksesta ja tilaisuuden juontaja Marja-Liisa Rajakangas.

Eläkeyhtiö Varman tuotepäällikkö Pauliina Hilkamo tunnistaa +53-vuotiaiden tiedontarpeen ja kiinnostuksen eläkeasioihin.

3 PÄÄKIRJOITUS
Kuumenee, kuumenee

4 TAPASIMME
Juho Saaren

8 ARJESSA
Työkyvyttömyys-
eläkeläinen purkasi
kannustinloukkuja

10 LUUPIN ALLA
Jakamistalous
ponnistaa alustoilta

13 JUHO SAAREN KOLUMNI
Vieläkö Ryysyrannasta
noustaan?

14 ASiantuntijalta
Perhevapaat
eriarvoistavat työuria

16 ELÄKEVARAT
Uutuskirja ilmestynyt

17 KIRJAKRITIIKKI
Painava lukupaketti
eläkerahastoista

19 MINÄ VÄITÄN!
Olli Kärkkäinen

20 FUUSIO
vahvistaa Veritasta

21 TYÖKYVYSSÄ
Käännöshuompoa

22 KOKEMUKSEN ÄÄNTÄ
Tunneälyä eläkkeisiin

Esko Kivisaaren kirjasuosit esittelyvuorossa.

26 PALLO HALLUSSA

28 TIEDOKSI

29 NIMITYKSET

30 KIRJA, JOKA KOLAHTI

31 ENGLISH SUMMARY

32 UUSIMMAT JULKAISUT

8

Osatyökyky ei estä työn tekemistä.

Työeläke on Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

JULKAISIJA
Eläketurvakeskus, Etk.fi

DIGILEHTI
Työeläkelehti.fi

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI
tyoelake-lehti@etk.fi

PÄÄTOIMITTAJA
Kati Kalliomäki

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
Anne Iivonen

TOIMITUSNEUVOSTO
Kristiina Halonen (Ilmarinen)
Marjukka Hietaniemi (Eläketurvakeskus)
Kalervo Koistinen (Porasto)
Sonja Lilius (Mela)
Merja Paananen (Keva)
Markus Palomurto (Eläketurvakeskus)
Marjo Skoglund (Elo)

TÄTÄ LEHTÄÄ TEKIVÄT MYÖS
Sirkku Aalto, Antti Karkiainen, Esko Kivisaari,
Kimmo Kontio, Lena Koski, Kati Kuitto,
Olli Kärkkäinen, Vesa Laitinen, Kari Lindstedt,
Peter Lindström, Matti Lumijärvi,
Jouko Ollikainen, Karoliina Paatos,
Juho Saari, Janne Salonen, Merja Raunis
ja Ville-Pekka Sorsa.

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
aineistotilaukset@etk.fi
puhelin 029 411 2500

TAITTO
Aste Helsinki Oy/Markku Laitinen

PAINO
Hansaprint Oy
paperi LumiPress Silk 130 g/m²

54. vuosikerta
ISSN 0564-5808 (painettu)
ISSN 1799-5221 (verkkojulkaisu)
Helsinki 2019

Työeläke ilmestyy viidesti vuodessa.
Seuraavan kerran huhtikuussa.

NO	AINESTOT	LEHTI ILMESTYY
2	pe 8.3.	ma 8.4.
3	pe 3.5.	ma 3.6.
4	pe 30.9.	ma 30.9.
5	pe 25.11.	ma 25.11.

KANNEN KUVA:
Vesa Laitinen

Kuumenee, kuumenee

ELÄMÄ ON yllätyksiä täynnä: yhtäkkiä edessäni on viimeinen pääkirjoitukseni Työeläke-lehteen. Se on tietenkin minulle iso asia, mutta häviää kirkkaasti suurien ja kaikkia koskettavien keskusteluteemojen jalkoihin. Ne ovat päässeet osin yllättämään ainakin minut.

En muista omalta työeläkeuraltani yhtään sellaista vaihetta, että tulevaisuutta koskevissa keskusteluihin olisi vakavissaan nostettu mahdollisuus kajota maksussa oleviin eläkkeisiin. Toki aihe on välähdellyt silloin tällöin, mutta ei kuitenkaan niin tiheään tahtiin kuin viime aikoina.

TYÖELÄKEVARAT JA ELÄKKEIDEN RAHOITUS -kirja ilmestyi alkuvuodesta. Se on toiminut yhtenä kimmokkeena eläkkeiden koskemattomuutta kyseenalais-tavalle keskustelulle. Eläketurvakeskuksen julkaisema teos on artikkeli-kokoelma, josta löytyy myös erilaisia tulevaisuusskenaarioita.

Mitään ehdotuksia tai esityksiä kirja ei kuitenkaan tee, ei myöskään Eläketurvakeskus.

Keskustelu sinänsä on tervetullutta. Alentunut syntyvyys muodostaa herkan maaperän monenlaisille pohdinnoille. Tähän mennessä eläkkeiden joustamiseen liittyvät ideoinnit ovat törmänneet työeläkkeiden nauttimaan perustuslain vahvaan suojaan. Se on noussut eteen kuin seinä, ja kun juridisista asioista puhutaan, saa seinä ollakin vahvaa betonia.

LÄHESTYVÄT EDUSKUNTAVAALIT nostavat myös debattikierroksia. Tähän mennessä ne ovat kanavoineet luovuutta lähinnä toiseen suuntaan eli eläkkeiden korottamiseen. Jos kansalaisille tulee tutuksi jokin eläke-termi, niin se on taatusti indeksi.

Maaliskuussa julkaistava eläkkeiden pitkän aikavälin ennuste laskeutuu sekin keskelle viritettyyn ilmapiiriin. Uusien väestöennusteiden ja tulevien sijoitusnäkyvien yhdistelmä on kieltämättä enemmän kuin kiinnostava. Yhtäkkiä työeläkealalla puhutaan oman substanssin lisäksi maahanmuutosta, vauvapulasta ja talouden ylikuumenemisestä.

PERUSTAVANLAATUISIA KYSYMYKSIÄ siis ilma tiheänä. Ja kun tähän lisää vielä sosiaaliturvan uudistamishankkeen, niin varmaa on, että Työeläke-lehdellä riittää raportoitavaa vastedeskin.

Olen saanut tehdä pitkän ja antoisan matkan tämän lehden sivuilla ja sen siivellä. Kiitos kaunis teille lukijoille! ■

Jk. Tämä lehti lähti painoon viimeisenä työpäivänäni Eläketurvakeskuksessa. Kun lehti ilmestyy, työskentelen jo muualla. Työeläkeala pysyy kuitenkin käden ulottuvilla, joten yhteistyömme jatkuu!

Kati Kalliomäki
Päätoimittaja
Twitter: @KatiKalliomaki

"Olen aina yrittänyt hakea tasapainoa, jotta en ole liian lähellä päätöksentekoa."

SOSIAALIPOLITIIKAN IKAROS

Professori Juho Saari tunnetaan esimerkiksi yksinäisyyttä ja huono-osaisuutta käsittelevistä tutkimuksistaan. Vapaa-ajallaan hän pohtii yhtä Suomen tunnetuimmista murhamysteereistä.

TEKSTI SIRKKU AALTO | KUVAT VESA LAITINEN

KUKA?

Juho Saari

- **Ikä:** 51 vuotta
- **Koulutus:** Valtiotieteiden tohtori
- **Työ:** Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaani. Toimivapaalla sosiaali- ja terveyspolitiikan professorin tehtävästä.
- **Harrastukset:** Tutkiminen ja kuljeskelu.

Perusturvan kokonaisuudistusta valmisteleavan Toimi-hankkeen selvityshenkilönä Juho Saari pohtii sosiaaliturvan uudistamista eriarvoisuuden näkökulmasta.

Tällä miehellä on tutkijan mieli, eikä se lepää vapaa-aikalakaan. Haastattelu sosiaali- ja terveyspolitiikan professorin **Juho Saaren** kanssa on kestänyt vasta vartin, kun hän on uppoutunut kertomaan harrastuksestaan – tutkimisesta.

Yksinäisyyttä, huono-osaisuutta ja hyvinvointivaltiota työkseen tutkinut Saari aloitti vuodenvaihteessa Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaanina eli johtajana.

Viime aikoina Saari on tutkinut harrastuksenaan 1950-luvun pieniä, mutta yhteiskunnallisilta vaikutuksiltaan suuriksi kasvaneita tapahtumia. Sellainen on Saaren tämänhetkenkin harrastus eli isojokelaisen Kyllikki Saaren murha toukokuussa 1953.

Juho Saari ei ole sukua Kyllikille, eikä hän aio ratkaista tämän murhaa. Tapaus kiehtoo Saarta yhteiskunnallisena ilmiönä.

Saarella on käytössään murhan valtava esitutkinta-aineisto. Se sisältää muun muassa noin 900 poliisille ilmoitettua unta ja uskomusta.

Saari on aiheesta selvästi innoissaan.

– Miksi sadat suomalaiset näkevät unta Kyllikki Saaren murhasta?

Professori Juho Saari muuttaa yksinäisyyden tapaiset ilmiöt ensin tutkimuskohteiksi. Kun Saari on ymmärtänyt ilmiöstä jotakin, hän muuttaa ilmiön yhteiskunnalliseksi kysymykseksi.

Uutta kolumnistia kiehtoo, miksi sokea työllistyy

MITEN HUONOISTA olosuhteista voi nousta? Entä miten niukkuus vaikuttaa ihmiseen? Esimerkiksi tällaiset teemat kiinnostavat Työeläkelehden uutta kolumnistia **Juho Saarta**.

– Minua kiehtovat paitsi pienet asiat yhteiskunnan peilinä, myös kollektiiviset ilmiöt. Esimerkiksi se, miksi paisuttelimme jostakin pienestä asiasta tavattoman ison tai miksi kärjistämme turhaan, Saari jatkaa. Esimerkkinä kärjistämisestä Saari mainitsee suomalaista hyvinvointivaltiota koskevan kriisipuheen.

– Hyvinvointivaltio on kommentojien mukaan ollut perusteettomassa kriisissä yhä uudestaan kaikilla vuosikymmenillä 1950-luvulta lähtien, mutta kummasti paatti on pysynyt pinnalla.

Saari kuvailee itseään uteliaaksi ihmiseksi, jota kiinnostavat ongelmia enemmän tekijät, jotka mahdollistavat onnistumisen.

– Opin mieluummin siitä, miksi sokea työllistyy kuin siitä, miksi hän ei työllisty, Saari sanoo.

Työeläkejärjestelmää on hänen mielestään syytä tarkastella osana laajempaa kokonaisuutta, hyvinvointivaltiota.

– Järjestelmästä löytyy varmasti tapauksia ja yksityiskohtia, jotka kertovat suomalaisesta yhteiskunnasta merkittäviä asioita.

Sirkku Aalto

– Toisin sanoen minua kiinnostaa, miksi me muistamme rikoksen ja miten kollektiivinen muisti on kuljettanut sitä tähän päivään asti, Saari jatkaa.

Sitten Saari vastaa kysymyksiinsä itse. Hänen mukaansa Kyllikki Saaren murha oli ensimmäinen Suomessa laajalti levinnyt murhamysteeri. Tähän vaikutti se, että tiedotusvälineiden kehityksen myötä uutinen oli laajasti useissa lehdissä.

Hän arvelee, että tapausta ovat painaneet suomalaisten mieliin myös Kyllikin hautajaisista aikaan tehty elokuva ja tapauksen pohjalta kirjoitettu romaani. Lisäksi murhaan liitetyt hahmot ja yksityiskohdat, kuten ruumiin löytyminen männyn- taimella merkatusta suohaudasta, ovat tuoneet tapaukseen myyttisiä piirteitä.

Saari hymähtää.

– Tämä on sellaista, joka piristää minun arkeani.

JOS SAAREN VAPAA-AIKA kuluukin vanhaa murhamysteeriä pyöritellessä, niin hänen työarkeaan ovat viime aikoina olleet esimerkiksi sosiaaliturvan uudistamiseen liittyvät kysymykset. Saari toimii muun muassa perusturvan uudistamista valmistelevan *Toimi-hankkeen* selvityshenkilönä.

Hanke valmistelee seuraavalle hallitukselle vaihtoehtoja sosiaaliturvan uudistamiseksi. Sosiaaliturvan uudistamista on veikkailtu yhdeksi seuraavan hallituksen keskeisistä tehtävistä. Sosiaaliturvan uudistamista on perusteltu sillä, ettei nykyinen sosiaaliturva istu sirpaloituvaan työelämään ja vaihtuviin elämäntilanteisiin.

Monet kansalaiset ja päättäjät pitävät nykyistä sosiaaliturvajärjestelmää monimutkaisena tilkkutäkinä, jossa vaikkapa työtön voi jumiutua byrokratia- tai kannustinloukkuun.

Uudistuksen selvityshenkilönä Saarella on selkeä näkemys uudistuksen lähtökohdista. Kaikille maksettavasta vastikkeettomasta perustulosta on puhuttu julkisuudessa paljon, mutta Saaren mukaan se ei ole todennäköisin vaihtoehto.

Syyinä on se, että tällä haavaa suurimmat puolueet kannattavat sosiaaliturvamalleissaan syyperusteista – siis esimerkiksi työttömyyteen tai sairautteen perustuvaa – sosiaaliturvaa.

Viimeaikaisten puoluekannatusmittausten kolmanneksi suurimman puolueen eli keskustan sosiaaliturvamalli oli vielä vuodenvaihteessa hämärän peitossa. Saaren käsitys on, että keskusta on tiukan paikan tullen kuitenkin enemmän perusturva- kuin perustulopuolue.

– Toimeenpanokelpoisempi tie on syyperustaisen ja tasamääräisten etuuksien yhteensovittaminen, hän uskoo.

Eri etuuksia yleistueksi tai -turvaksi niputtavia sosiaaliturvamalleja ovat esitelleet esimerkiksi kokoomus ja SDP. Vähimmäisetuuksien paketoimista yhdeksi perusturvalaiksi ehdotti viime vuonna pää-

ministeri **Juha Sipilän** asettama eriarvoisuustyöryhmä, jonka puheenjohtaja Saari oli.

Mitä hyötyä eri etuuksien niputtamisesta olisi?

Tukea hakevan ei Saaren mukaan tarvitsisi tietää, miltä luukulta ja mitä tukea hänen pitää hakea, sillä tuen syyn määrittely olisi Kelan kontolla. Esimerkiksi mielenterveyspotilaan ei tarvitsisi pohtia, onko hän työtön vai sairas.

– Näin mielen laajakaistalta vapautuu tilaa järkevämpään toimintaan kuin Kelan kanssa suhmuroidiin, hän sanoo.

TULEVAT HALLITUSPUOLUEET pääsevät Saaren mukaan todennäköisesti yhteisymmärrykseen siitäkin, että etuuksien pitää kannustaa ihmisiä palkkatyöhön ja että etuudet ovat yksilökohtaisia, jolloin esimerkiksi puolison tulot eivät vaikuta niihin.

Erimielisyyttä voi sen sijaan syntyä siitä, kuinka vastikkeellisia etuuksista tehdään. Voiko vapaaehtoistyötä tekemällä tai opiskelemalla saada suurempaa etuutta kuin olemalla jouten? Vai tarkoittaako etuuden saaminen velvoitetta osallistua vaikkapa jollekin kurssille?

Kysymykset jäävät tulevien hallituskumppaneiden ratkottaviksi. Saari antaa heille muutaman neuvon:

Sosiaaliturvan uudistamisessa on syytä edetä vaiheittain. Ensin olisi tarpeen paneutua siihen, et-

Tukea hakevan ei tarvitsisi tietää, miltä luukulta ja mitä tukea hänen pitää hakea.

tä etuuden saajan kannattaisi aina ottaa lyhytaikaistakin työtä vastaan ja että esimerkiksi keikkatyön vastaanottaminen ei viivästyttäisi työttömyysetuuksien maksamista.

Vasta tämän jälkeen olisi Saaren mukaan

syytä pohtia sitä, millä perusteilla etuudet määräytyvät ja mistä rahat etuuksiin kaivetaan.

POLIITIKKOJEN EVÄSTÄMINEN ei ole Saarelle uutta, sillä hän on urallaan työskennellyt paitsi tutkijana, myös sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehenä. Hän kokee urallaan olleensa kreikkalaisesta mytologiasta tutun Ikaroksen haasteen edessä.

Antiikin tarussa Ikaroksen siivet oli tehty sulista ja vahasta. Niillä olisi pitänyt varoa sekä liian korkealla että liian matalalla lentämistä.

– Olen aina yrittänyt hakea tasapainoa, jotta en ole liian lähellä päätöksentekoa. Tällöin siivet sulavat ja tutkijoiden itsenäisyys kyseenalaistuu, Saari pohtii.

– Toisaalta en halua olla liian matalalla tekemässä selvityksiä, jolloin tehtäväksi rajoittuu taulukoiden tuottaminen ilman sen suurempaa teoreettista pohdintaa tai metodista reflektiota, Saari sanoo. ■

Ensi vaalikauden iso kysymys

IKÄÄNTYVÄN VÄESTÖN POLITIIKKA on **Juho Saaren** mukaan seuraavan vaalikauden iso kysymys. Miten ikäihmisille pystytään maksamaan eläkkeet ja heidän tarvitsemansa palvelut, kun työikäisten joukko supistuu ja lapsia syntyy aiempaa vähemmän?

Yhtälöä vaikeuttaa professori Saaren mukaan se, että maksussa olevia työeläkkeitä ei voi pienentää. Näin siksi, että perustuslakivaliokunta on katsonut työeläkkeet perustuslaissa tarkoitetuksi omaisuudeksi.

– Kun julkisia menoja ei voi loputtomasti kasvattaa tulopohjien ja kannustavuuden vuoksi, työeläkemenojen kasvu tuo niukkuutta järjestelmän muihin osiin, kuten pitkälti valtion ja kuntien rahoituksessa oleviin sosiaalipalveluihin, Saari sanoo.

– Pohdittavaksi nousee myös, miten voimme maksaa eläkkeet ja samalla panostaa tuleviin sukupolviin, hän sanoo.

Ikääntyvät tarvitsevat esimerkiksi hoiva-, asumis- ja terveyspalveluita. Palveluiden kuuma peruna on se, missä määrin ne maksetaan yhteiskunnan varoista.

– Kun ihmiset ovat maksaneet veroja ikänsä, he odottavat saavansa niillä palveluita. Samalla toiset ovat säästäneet ja toiset tuhlanneet varojaan. Onko silloin oikein, että palvelujärjestelmä imaisee omaisuuden niiltä, jotka ovat elämänsä aikana säästäneet, Saari pohtii.

Sirkku Aalto

Professori Juho Saari matkusti tapaamisesta toiseen raitiovaunulla tiukahkosta aikataulusta huolimatta.

Työkyvyttömyyseläkeläinen purkaisi KANNUSTINLOUKKUJA

Entistä useampi kehitysvammainen haluaisi tehdä palkkatyötä ja kartuttaa omaa työeläkettään. Mutta työllistymisen tiellä on vielä paljon ennakkoluuloja ja kannustinloukkuja.

TEKSTI RIITTA LEHTIMÄKI | KUVA JOUKO OLLIKAINEN

Turussa asuu iloinen työeläkkeensaaja. **Irmeli Vuotila**, 54, on työskennellyt puutarhassa, tehnyt ilmansuodattimia ja myynyt lippuja ti-
volissa. Nuorena hän siivosi iltaisin ja meni
aamulla kaupungin työkeskukseen sitomaan
kirjoja.

Palkkatyö on kartuttanut eläkettä, mikä tuntuu työ-
kyvyttömyyseläkeläisen kukkarossa.

– Tienaan vähän enemmän kuin muut tuntemani ke-
hitysvammaiset. Saan kuukaudessa eläkettä 1 300 euroa

käteen, ja siinä on vain 150 euroa kansaneläkettä, Irmeli Vuotila sanoo.

Irmelin ystävät saavat Kelan maksamaa vähimmäis-
eläkettä, 784 euroa kuukaudessa.

– Ilman tätä takuueläkettä kaverini olisivat pulassa.

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKELÄISISTÄ kaikkiaan noin 70 pro-
senttia on osallistunut työelämään, mutta vammaisista
vain vajaat 20 prosenttia.

Vammaisten työtä ei aina tunnusteta työksi. Sitä pi-
detään silti sosiaalihuollon työtoiminnan muotona,
vaikka työntekijälle palkattaisiin sijainen, jonka työ-
eläke karttuu.

Irmeli Vuotila ja hänen miehensä voivat yhdessä
edunvalvojansa kanssa suunnitella vaikkapa Tallin-
nan-matkan. Pienituloisimmille jo Katri Helenan levy
voi olla kallis.

Kehitysvammaisten Tukiliiton työelämän asiantunti-
ja **Kari Vuorenpää** näkee vähäosaisuutta työssään.

– He ovat todella köyhiä ihmisiä. Niillä tuloilla elä-
mänpiiri ei ole kovin suuri, vaikka monet saavatkin
asumistukea ja mahdollisesti muita tukia Kelan työky-
vyttömyyseläkkeen ja sitä täydentävän takuueläkkeen
lisäksi.

Työ on myös yhdenvertaisuuskysymys.

– Sillä on suuri merkitys identiteetin ja omakuvan
kannalta, että on samassa asemassa kuin muut.

Kehitysvammapalveluja käyttää noin 40 000 ihmis-
tä, heistä työikäisiä on 25 000. Kuinka moni on ollut
työelämässä, ei tiedetä. Alan järjestöt
arvioivat, että 3 000 kehitysvammaista
pystyisi tekemään palkkatyötä.

Parikymmentä vuotta sitten Suo-
meen rantautui USA:sta työhönvalmen-
nuspalvelu. Sen ansiosta 500 kehitys-
vammaista tekee palkkatyötä. Kehitys-

**Antaisivat ihmisten
edes kokeilla työtä.
Pitäisi saada yrittää.**

Irmeli Vuotila, työkyvyttömyyseläkeläinen

Työeläke karttuu myös tutkinnosta

YHÄ USEAMPI kehitysvammainen opiskelee. Jos hän
saa pelkästään Kelan työkyvyttömyyseläkettä, opin-
tojen aikana karttuu valtion kustantamaa eläke-
etuutta, kunhan esimerkiksi ammatillinen perustut-
kinto tulee suoritettua.

Kehitysvammaisille karttuu työeläkettä myös
vanhempainraha- ja kotihoidontukiajalta.

Jos saa työeläkettä, niin samalta ajalta ei kartu
eläkettä sosiaalietuuksien eikä opiskelun ajalta.

vammaliiton tutkimuspäällikkö **Antti Teittisen** mukaan
työllistyminen on kuitenkin eriarvoista.

– Suuressa osassa kuntia tuetun työn ja työhönval-
mentajan palveluja ei ole saatavilla. Monessa kunnassa
tydytään avotyötoimintaan eikä edes tavoitella palkka-
työhön työllistymistä.

Kun työhönvalmentaja etsii työn ja räätälöi sen so-
pivaksi, työtä löytyy vaikkapa kaupoissa hyllyttäjinä ja
pullonpalautushuoneen hoitajina. ■

TARKISTA ANSIORAJAT

- Työkyvyttömyyseläkettä saava voi työkykynsä mukaan ottaa työtä vastaan ja tienata eläkkeen rinnalla palkkatuloja. Ansiorajat on kuitenkin otettava huomioon.
- Täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä voi hankkia ansiotuloja 40 prosenttia entisestä ansiotasosta ilman vaikutuksia eläkkeen maksuun.
- Osatyökyvyttömyyseläkkeensaaja voi ansaita 60 prosenttia entisestä ansiostaan ilman vaikutuksia eläkkeen maksuun.
- Henkilökohtaisesta ansiorajasta riippumatta saa ansaita 784,52 €/kk ilman, että se vaikuttaa työeläkkeen maksami-
seen. Ansioraja koskee myös Kelan työkyvyttömyyseläkettä.
- Jos täyden tai osatyökyvyttömyyseläkkeen saaja hankkii yli 60 prosenttia entisestä ansiotasostaan, eläke jätetään lepää-
mään ansiotyön ajaksi. Tällöin eläkkeen maksaminen keskey-
tetään enintään kahden vuoden ajaksi. Lisää Työeläke.fi:ssä.

Anne Iivonen

JAKAMISTALOUS PONNISTAA ALUSTOILTA

Ansiotyön muodot muuntuvat työelämän muutoksessa. Onko kyse työstä vai yrittäjätoiminnasta, kun tienaa tuloja jakamistalouden alustoilla?

TEKSTI KIMMO KONTIO | KUVA ISTOCK

Jakamistalous elää siitä vaihdannasta, kun tavaratai palvelu löytää tarvitsijansa. Tämä jakamistaloudeksi nimetty ilmiö vaikuttaa niin tarjoajiinsa, käyttäjiinsä kuin myös viranomaisten tehtäviin.

Vaikeasti määriteltävä, palkkatyön ja yrittämisen rajamailla liikkuva kevytyrittäjyys, on saanut kirjaimellisesti yhden kasvualustan jakamistaloudesta. Tällainen toiminta perustuu yhä useammin digitaalisiin alustoihin.

MONIMUOTOINEN JAKAMISTALOUS

Monella on entuudestaan tuttua etsiä tai tarjota palveluita tai tavaroita esimerkiksi kaupan ilmoitustaululla. Nykyään yhä useampi käyttää nastoilla ilmoitustauluun kiinnitettävien paperilappujen sijaan verkkopalveluiden ja sosiaalisen median (some) kanavia.

Ilmiönä alustatalous on tullut Suomeen muualta. Sellaiset globaalit tuotemerkit, kuten majoitusta välittävä Airbnb ja taksialan Uber lienevät suuren yleisön mielessä paljon tunnetumpia kuin alustatalous.

– Mainitut nimet mielletään jopa koko jakamistalouden synonyymeiksi, vaikka ne pystyvät määrittelemään lähes yksipuolisesti alustoillaan tapahtuvan jakamisen ehdot, sanoo **Mikko Kotiranta** Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksiköstä (HTSY).

HTSY kerää tietoa, selvittää ilmiöitä ja tukee viranomaisia harmaan talouden vastaisessa työssä.

Jakamistalous toimii digitaalisilta alustoilta, jollainen voi olla nettisivu, sovellus tai vastaava. Alustojen tarjoama palvelu tuottaa avoimia vaihdantapaikkoja yksityishenkilöiden omaisuuden, tavaroiden tai palvelujen satunnaiselle tai väliaikaiselle käytölle.

Kotiranta kertoo, että Suomessa toimii lähemmäs kolmekymmentä kotimaista jakamistalousalustaa, joista saa käsitystä osoitteesta Jakamistalous.fi.

Meillä on vielä vähän kaupallisia alustoja useisiin muihin maihin verrattuna. Suomessa jakamistaloutta harjoitetaan paljon some-ryhmien kautta.

ALUSTAT YRITYKSIÄ, LIITTYJÄT YKSITYISIÄ

Jakamistalouden alustapalveluita ylläpidetään kuitenkin ammattimaisesti. Kuitenkin näiden alustojen kautta yleensä yksityishenkilöt tarjoavat tavaroitaan ja palveluitaan toisille yksityishenkilöille.

– Lisäksi tällaisen toiminnan tunnistaa sen pienimuotoisuudesta ja siitä, ettei sillä tavoitella merkittävää taloudellista hyötyä, Kotiranta toteaa.

Alustatalousyritysten toiminta perustuu jäsen-, käyttö- tai palvelumaksuihin. Joihinkin alustoihin liittyminen on sinänsä ilmaista, mutta palveluista peritään maksu.

Kotirannan mukaan alustojen kautta palveluitaan tai tavaroitaan jakavat ovat pääasiassa yksityishenkilöitä, kuten niitä käyttävätkin.

Jakamistalouden paletti jakautuu neljään luokkaan: liikkumisvälineet ja kuljetukset, majoitus ja tilat, keikkatyö ja tavaroiden vuokraus. Tätä jaottelua käytettiin Jakamistalousinfo.fi-portaalissa.

Omistusoikeus ei jakamistaloudessa siirry, koska silloin olisi kysymys kaupasta.

VELVOITTEET SIDOKSISSA TOIMINTAAN

Kestävän kehityksen kannalta toimitaan järkevästi, kun muuten vajaakäytössä olevat tavarat tai tilat hyödynnetään aiempaa paremmin.

Usein alustatalous täydentää ruuhkahuippujen kysyntäpiikkejä. Tällöin tarkoitetaan esimerkiksi vajaaikätyssä olevia resursseja.

Merkityksellistä on toiminnan luonne, työpanoksen arvo ja toiminta-aika.

*Markus Palomurto
kehityspäällikkö, Eläketurvakeskus*

Toiminnan tunnistaa sen pienimuotoisuudesta.

*Mikko Kotiranta
Harmaan talouden selvitysyksikkö,
Verohallinto*

Jakamistalousinfo.fi SIVUSTO AVATTU

- Jakamistalousinfo.fi sivusto palvelee suomeksi ja ruotsiksi sekä piakkoin myös englanniksi.
- Sivuston sisällöstä vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Verohallinto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom ja Eläketurvakeskus.
- Jakamistalousinfo.fi.

Ohjeita jakamistaloudesta

JAKAMISTALOUSINFO.FI kokoaa verkkosivustona yhteen eri viranomaisten jakamistalouteen liittyviä ohjeita ja tietoa lakisääteisistä velvoitteista.

– Kokosimme eri viranomaisten edustajia rakentamaan uutta sivustoa ja tarjoamaan ohjeita ja vinkkejä jakamistalouden toimijoille, kertoo työryhmää vetänyt johtava asiantuntija **Anu Laitinen** työ- ja elinkeinoministeriöstä (TEM).

Laitisen mukaan monimutkaisten pykälätekstien ja kieltojen sijaan sivusto palvelee asiakasta jakaen tietoa toimijalähtöisesti.

– Viranomaisten yhteisen sivuston tavoitteena on tarjota tietoa erityisesti lakisääteisistä velvoitteista, helpottaa niiden hoitamista ja ehkäistä jakamistalouteen mahdollisesti liittyviä väärinkäsityksiä.

Portaali tarjoaa neuvoa ja ohjeita jakamistalouden yleisimmiltä toimialoilta. Ne on ryhmitelty neljään pääluokkaan: liikkuminen ja kuljetukset, majoitukset ja tilat, keikkatyö sekä tavaroiden vuokraus.

Lisäksi mukana on käyttäjäpalautteen mukana täydentyvä Usein kysytty kysymykset -osio.

Kimmo Kontio

– Silti vastaavia palveluita tuottaville yrittäjille toiminta näyttäytyy usein eri säännöin tapahtuvana kilpailuna, sanoo kehityspäällikkö **Markus Palomurto** Eläketurvakeskuksesta.

Palomurto työskentelee vakuuttamisen valvonnan asiantuntijatehtävissä.

Toiminnan kasvaessa ja säännöllisyydessä varsinaisen yrittäjyyden suuntaan, jakamistalouden tekijöiden kannalta olisi tärkeää alkaa huolehtia veroista, vakuutuksista ja muista toiminna vaadittavista velvoitteista.

– Lakisääteisten velvoitteiden kannalta sillä ei ole merkitystä, miten kontakti asiakkaaseen saadaan aikaiseksi. Merkityksellistä sen sijaan on toiminnan luonne, työpanoksen arvo ja toiminta-aika, Palomurto toteaa.

Työeläkelainsäädännön mukaan henkilön kuuluu ottaa itselleen YEL-vakuutus, kun työpanoksen arvo vuodessa ylittää 7 800 euroa ja toiminta jatkuu yli neljä kuukautta.

Palomurron mukaan kriittiseksi kohdaksi jää usein toiminnan satunnaisuus tai väliaikaisuus. Jakamistaloudessa toimitaan usein ilman Y-tunnusta. Työeläkevalvonta on tällaisissa rajatapauksissa joskus hankalaa.

– Yritystoiminnan harjoittaminen alustaa hyödyntäen ei poista esimerkiksi vakuuttamisvelvollisuutta. Jos toiminta ei ole aivan satunnaista ja harrastuksenomaista, kannattaa vakuuttamisvelvollisuus selvittää, tiivistää Palomurto.

Alusta tarjoaa yrittämisestä kiinnostuneelle usein hyvän mahdollisuuden päästä kokeilemaan ideoitaan ja omaa työtään. Sekä jakamaan palveluita ilman markkinointiin ja muuhun oheiseen tarvittavia alkukuluja.

Toiminnan vakiintuessa se näyttää viranomaisten silmissä normaalilta yritystoiminnalta kaikkine siihen liittyvine piirteineen. ■

Antti Karkkainen

Tulorekisteri otettu onnistuneesti käyttöön

TEKSTI MATTI LUMIJÄRVI

Karoliina Paatos

Tulorekisterihankkeeseen osallistui koko työeläkeala omalta osaltaan. Kuvassa eläkepalvelujohtaja Riikka Nivus (vas.) Varmasta ja hankepäällikkö Tarja Keveri Eläketurvakeskuksesta. (Arkistokuva)

UUDENVAIHTEESSA käynnistyneestä tulorekisteristä on onnistuneesti haettu tietoa ja työeläkejärjestelmän ansaintajärjestelmään ja sieltä eläkevakuuttajien omiin järjestelmiin. Työeläkealan yhteiseen osuuteen suunnittelema ja toteuttama kokonaisuus toimii palkkojen osalta.

Eläkevakuuttajat ovat myös todenneet tulorekisterin sähköisen asiointipalvelun toimivan. Tiedon tuottajat ovat tehneet palkkatietoilmoituksia tulorekisteriin kaikkien ilmoituskanavien kautta, valtaosan palkkatietoilmoituksista tulorekisteri saa teknisten rajapintojen kautta.

– Tulorekisterin käyttöönotto oli työeläkealalla iso ponnistus, ja alkuvaiheen pienten virheiden selvittely sujui hyvin, Eläketurvakeskuksesta kehityspäällikkö **Tarja Keveri** kertoo.

KEVERI kertoo, että työeläkealan oma tulorekisteritestaus oli laajaa ja tilanteiltaan kattavaa. Hyvän testausvaiheen jälkeen työeläkealalla on oltu tietoisia alkuvaiheessa esiin nousevista haasteista, eikä suuria yllätyksiä työnantajien tekemien ilmoitusten suhteen ole tullut.

Keverin mukaan muun muassa eläkejärjestelynumeroissa eli vakuutusnumeron kirjauksissa on ollut pientä epäselvyyttä, ja asiaan liittyvää ohjeistusta tarkennettiin. Työeläkealalla on ripeästi nostettu selvittelyyn ilmoittamisen epäselvyyksiä, ja tilanteita on ratkottu yhdessä tulorekisterihankkeen ylläpitäjän eli Verohallinnon kanssa.

– Tulorekisteriin ilmoittaminen on työnantajille uutta ja luovuus palkkailmoituksen käytössä on yllättänyt tulorekisterin ja kaikki tiedon käyttäjät. Yksi työnantajan maksama palkka kun voikin jakaantua useaksi ilmoitukseksi oletetun yhden ilmoituksen sijaan, Keveri kertoo.

Myös muiden ensimmäisen vaiheen tiedon käyttäjien (Kela, Vero ja Työllisyysrahasto) aineistotilaukset toimivat suunnitelmien mukaan.

Tulorekisterihanke kampanjoi alkuvuonna työnantajille ja kotitalouksille tulorekisterin käytöstä, myöhemmin keväällä on tarkoitus viestiä kansalaisille muun muassa omien palkkatietojen tarkistusmahdollisuutta. ■

Vieläkö Ryysyrannasta noustaan?

KORPIKIRJAILIJA ILMARI Kianto

(1874–1970) oli oman aikansa kuriositeetti, joka nostatti elämäntavoillaan ja perherakenteillaan kanssaihmiesten kulmakarvoja. Riitelyn, riiustelun ja räjäyttämisen ohella hän oli kuitenkin myös tuottelias kirjailija, joka julkaisi reilut viisikymmentä teosta.

Sosiaalipolitiikoille Kianto on tuttu ennen kaikkea Ryysyrannan (1924) kuvauksesta. Siinä Kianto kertoo kahdeksanlapsisen torpanisäntä Jooseppi Kenkkusen elämänsästä 1920-luvun alussa, jossa taloudellinen köyhyys ja elämäntavan kurjuus nivoutuvat saumattomasti yhteen elämäntapojen kehnouden kanssa.

KENKKUSEN ESIKUVANA ollut perhe kuitenkin koki merkittävän nousun. Jo 1930-luvun laman jälkeen esikuvat saavuttivat Kiannon elintason, mistä hän happamasti huomautti. Heidän elintonsa nousi, elämänlaatusa parani ja elämäntavat kohentuivat. Tänä päivänä ”Kenkkuset” ovat enimmäkseen osa suomalaista keskiluokkaa.

On mielenkiintoista pohtia, onko samankaltainen sosiaalinen nousu mahdollista niille perheille, jotka 2010-luvun lopussa elävät yhteiskunnan pohjalla?

MONI ASIA EROTTAA 1920-luvun ja 2020-luvun Suomen. Erityisen silmään pistävää on haavoittuvassa asemassa olevan väestön muuttunut asema. Kenkkunen sai kunnalta kurittoman lehmän ja tuomioistuimelta ehdollista vankeutta. Tämän päivän Kenkkuset olisivat tiiviin palvelu- ja tulonsiirtojärjestelmän piirissä.

Kahdeksanlapsisen perheen elämässä olisivat mukana palvelut, sosiaali-toimi ja Kela. Asuntona olisi kuuden – seitsemän huoneen kokoinen kunnan vuokra-asunto, koska enemmän

*”Pitkän matkan
toivottomuus
alentaa odotuksia.”*

kuin yksi asukas huonetta kohti on nykyään ahdasta asumista.

Miten mahtaa olla, nousisiko tuosta perheestä uutta keskiluokkaa? Olemme viime vuosina näitä perheitä analysoineet ylisukupolvista huono-osaisuutta käsittelevässä tutkimushankkeessa. Sen kokemuksen valossa olisin yllättynyt, jos tämän päivän Kenkkusten per-

heen lapset nousisivat keskiluokkaan 2020-luvun Suomessa.

Syy ei kuitenkaan ole se ilmeinen tai ensimmäiseksi mieleen tuleva, eli sopeutuminen elämään tulonsiirroilla ja palveluilla. Tämänkaltaisen ylisukupolvittainen köyhyyskulttuuri tai sosiaaliturvariippuvuus ei yleisesti ottaen ole syy ylisukupolvisen huono-osaisuuteen Suomessa.

KESKEISEMPI SYY on se takamatka, jota köyhyys-taskujen Kenkkusille on suhteessa keskiluokkaan. Syy on myös yhteiskunnan rakenteissa. Sata vuotta sitten suurin osa eli niukkuudessa, jolloin suurin osa ihmisistä kilvoitteli rinta rinnan paremman tulevaisuuden toivossa. Nyt suuri enemmistö voi hyvin. Keskiluokan elintaso, elämänlaatu ja elämäntavat ovat selkeästi paremmat kuin sata vuotta aikaisemmin. Pieni vähemmistö ei ole päässyt mukaan samaan kehitykseen.

Siten matkaa köyhyystaskusta keskiluokkaan on enemmän kuljettavana ja edessä on paljon enemmän asemansa jo vahvistaneita ihmisiä. Polkua kuormittaa myös jatkuva niukkuus ja alhainen asema yhteiskunnan nokkimisjärjestyksessä.

Pitkän matkan toivottomuus alentaa odotuksia. Vaatiikin poikkeuksellista sisua kuroa kiinni tuo takamatka, joka kuormittaa merkittävää suomalaisten vähemmistöä. Tässä tilanteessa jokainen luokkaretki on kunnioitettava saavutus. ■

JUHO SAARI

Työeläke-lehden uuden kolumnistin henkilöhaastattelu tämän lehden Tapasimme-palstalla.

Perhevapaat eriarvoistavat työuria

Naisten ansiot jäävät selvästi jälkeen miesten ansioista jo työuran alkuvaiheessa. Yksi keskeinen syy on epätasaisesti jakautuvat perhevapaat, jotka eriarvoistavat työuria.

Karoliina Paatos

Kati Kuitto
Erikoistutkija
Eläketurvakeskus

Karoliina Paatos

Janne Salonen
Ekonomisti
Eläketurvakeskus

PERHEVAPAAT JAKAUTUVAT edelleen hyvin epätasaisesti äitien ja isien kesken. Tuoreessa tutkimuksessamme, jossa tarkastelimme vuonna 1980 syntyneiden suomalaisten työurakiinnittymistä, selvisi, että 36 vuoden ikään mennessä äitien perhevapaista johtuvat työurakatkot olivat 13 kertaa pidemmät kuin isien.

Alle kolmevuotiaiden lasten äitien työssäkäyntiaste on Suomessa kansainvälisestikin verrattuna huomattavan matala. Äidit tosin palaavat usein tämän jälkeen muita maita useammin kokopäivätyöhön. Perhevapaat ovatkin työuran alkuvaiheessa merkittävin syy työurakatkoihin.

Työuran alkuvaiheen katkoilla on pitkä varjo. Ne vaikuttavat myöhempään työllistymiseen ja ansiokehitykseen, ja sitä kautta myös työeläkkeeseen. Eläkettä kertyy äitiys-, isyys- ja vanhempainvapajaksoilta yhtä paljon kuin jos olisi työssä, hoitovapaan ajalta sen sijaan huomattavasti vähemmän.

Mitä kauemmin siis hoitaa lasta kotona, sitä suurempi vaikutus sillä on eläkekattumaan. Suurin syy naisten ja miesten eläke-eroihin löytyy sukupuolten välisistä palkkaeroista koko työuralla, mutta perheellistymiseen liittyvät työurakatkot, jotka keskittyvät naisille, lisäävät eroja.

TYÖMARKKINAKIINNITTÄMINEN oli tutkimustulostemme mukaan vakaata suurimmalla osalla vuonna 1980 syntyneiden ikäluokassa. Tämä päti yhtä lailla naisiin ja miehiin. Osalla työmarkkinakiinnittyminen oli uran alkuvaiheessa kuitenkin hyvinkin heikkoa. Erityisesti matala koulutustaso, sairastelu ja työkyvyttömyysjaksot olivat yhteydessä suotuisalta työuralta tipahtamiseen. Naisten ja mies-

Äitien perhevapaista johtuvat työurakatkot olivat 13 kertaa pidemmät kuin isien.

ten välillä ei ollut uran alkuvaiheessa huomattavia eroja työpäivien määrässä.

Mutta jo 36 vuoden ikään mennessä naisten keskimääräiset, työuran alkuvaiheen yhteenlasketut ansiot jäivät vain 70 prosenttiin miesten ansioista. Tiedämme, että sukupuolittuneilla työmarkkinoilla on suuri merkitys palkkaeroihin, mutta mikä

merkitys perhevapailla on?

Tutkimuksessa kävi ilmi, että suurin osa vuonna 1980 syntyneistä naisista ja miehistä oli perheellistynyt 36 vuoden ikään mennessä. Lapsia oli niin vahvasti kuin heikostikin työmarkkinoille kiinnittyneillä.

Vahvasti kiinnittyneiden naisten lapsiluku oli kuitenkin keskiarvoa matalampi, kun taas miehistä juuri vahvasti työelämään kiinnittyneet saivat eniten lapsia. He myös käyttivät isistä eniten isyys- ja vanhempainvapaita. Äidit käyttivät äitiys- ja vanhempainvapaita suunnilleen yhtä paljon riippumatta heikosta tai vahvasta työmarkkinakiinnittymisestä.

Sen sijaan erot kotihoidon tuen käytössä olivat äitien keskuudessa huomattavat. Vahvasti työmarkkinoille kiinnittyneet äidit käyttivät kotihoidon tukea huomattavasti heikosti kiinnittyneitä vähemmän. Sama ilmiö oli havaittavissa myös isillä, joiden lasten pitkistä kotihoidosta johtuvat työurakatkot tosin olivat huomattavasti harvinaisempia kuin äideillä.

Ensimmäiset arviot perhevapaiden vaikutuksesta äitien palkakehitykseen viittaavat – kuten monet aiemmatkin tutkimukset – siihen, että nimenomaan perhevapaan pituudella on väliä. Mitä pidempään äidit olivat perhevapailla, sitä heikom-

paa oli heidän työmarkkinakiinnittymisensä ja ansiokarttumansa.

Perhevapaiden tasaisempi jakautuminen on toivottavaa tasa-arvoisemman työelämän ja työurien kannalta. Tasa-arvoinen vanhemmuus ja lapsen oikeus molempien vanhempien hoivaan on kuitenkin vähintään yhtä toivottavaa.

PERHEPOLITIIKAN KEINOIN voidaan tukea perhevapaiden tasaisempaa jakautumista äitien ja isien kesken. Mahdollisia, muissa maissa käytössä olevia keinoja ovat esimerkiksi tietyn osuuden korvausmerkkitseminen kummallekin huoltajalle tai vanhempainvapaiden joustavoittaminen.

Niin sanotut isäkiintiöt ovat tutkitusti nostaneet isien pitämien perhevapaiden osuutta monissa maissa, mutta myös lisänneet isän osallisuutta lasten- ja kodinhoidossa perhevapaiden jälkeenkin esimerkiksi Saksassa.

Perhepolitiikan linjauksilla annetaan myös perheille ja työnantajille signaali siitä, että isien hoiva on yhtä lailla toivottavaa kuin tarpeellistakin. Äitien työmarkkina-asema on tässä yhtälössä yksi argumentti monista. ■

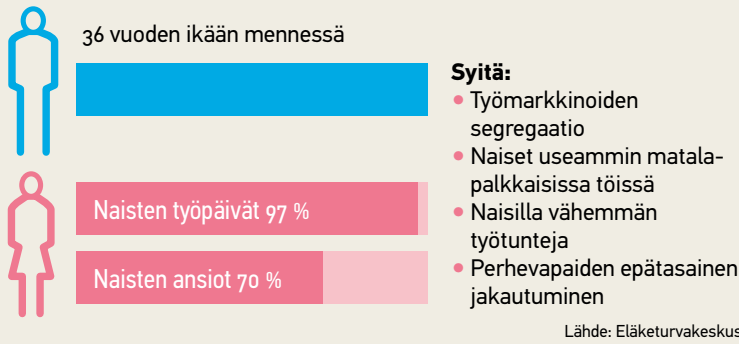
Tutkimus ilmestyy kevättalvella

- Eläketurvakeskuksen tutkimuksessa tarkasteltiin vuonna 1980 syntyneiden miesten ja naisten työurakiinnittymisen polkuja uran alkuvaiheessa ja perhevapaiden merkitystä.
- Henkilöt olivat tarkastelujaksolla 25–36-vuotiaita.
- Tutkimus ilmestyy 12. huhtikuuta Yhteiskuntapolitiikka-lehdessä 2:2019.

Kuva 1

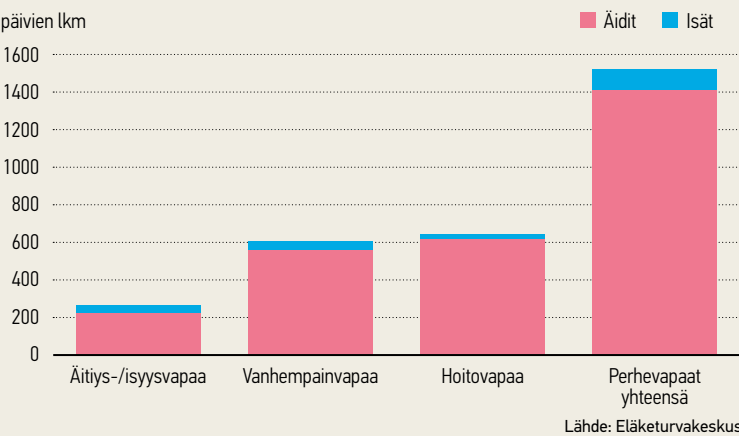
Erot naisten ja miesten välillä työuran alkuvaiheessa vuonna 1980 syntyneiden ikäluokassa.

Työpäivien määrässä ero on pieni, mutta ansiokertymässä suuri.

Kuva 2

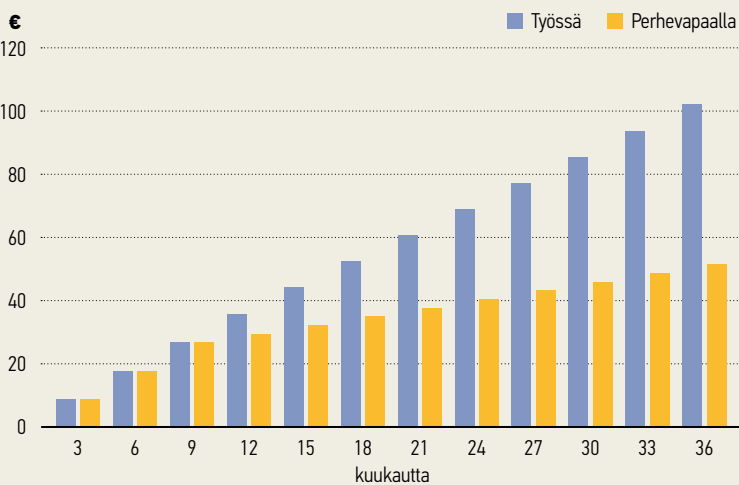
Äitien ja isien perhevapaat 25–36-ikäisinä, vuonna 1980 syntyneiden ikäluokassa.

Kuva 3

Eläkekattuma työssä tai perhevapaalla ollessa

2 400 euron kuukausiansion perusteella.

Työeläkettä karttuu myös äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan sekä hoitovapaan ajalta. Hoitovapaalla työeläke ei kartu edeltävien ansioiden, vaan kiinteän euromäärän mukaan. Tästä syystä eläkekattuma jää hoitovapaan ajalta sitä pienemmäksi, mitä pidempään lasta kotona hoidetaan.

Lähde: Eläketurvakeskus

Reijo Vanne (vas.), Jukka Lassila, Teemu Muhonen ja Elina Lepomäki keskustelivat 17.1. Tiedekulmassa.

ONNEKSI RAHASTOJA ON – voisi olla enemmänkin

Työeläkevarat puhuttivat Eläketurvakeskuksen artikkelikokoelman julkaisutilaisuudessa. Keskustelupaneelissa vaihdettiin mielipiteitä sukupolvien välisestä taakasta, rahastojen koosta ja joustavista eläkeindekseistä.

TEKSTI ANTTI KARKIAINEN
KUVAT KAROLIINA PAATOS

Helsingissä sijaitsevan Tiedekulman Fönster-sali pullistelee työeläkevaroista kiinnostunutta yleisöä. Eikä ihme – rahastoinnin merkitys eläketurvan rahoituksessa on kasvanut ja kasvaa koko ajan.

– Toivottavasti kirjasta on apua työeläkevaroista käytävään keskusteluun, totesi julkistamistilaisuuden avannut johtaja **Mikko Kautto** Eläketurvakeskuksesta.

Perustiedon lisäksi Työeläkevarat ja eläketurvan rahoitus -kirja koostuu neljästä artikkelista, jotka valottavat aihetta monipuolisesti eri kulmista.

RAHASTOJA EI SAA HASSATA

Kirjoittajista keskustelupaneeliin osallistivat Etlan tutkimusasiantuntija **Jukka Lassila** ja Työeläkevakuuttajat Telan eläkkeelle siirtynyt ekonomisti **Reijo Vanne**. Heitä täydensivät Helsingin Sanomien toimittaja **Teemu Muhonen** ja kansanedustaja **Elina Lepomäki** (kok.).

Panelistit olivat yhtä mieltä siitä, että rahat helpottavat merkittävästi väestökehityksistä johtuvaa eläkkeiden maksupainetta. Mutta onko rahastoja riittävästi, nyt kun syntyvyyskin on laskussa, kysyi keskustelun vetäjä STTK:n johtaja **Marja-Liisa Rajakangas**.

– Olisi pitänyt rahastoida enemmän ja aikaisemmin. Ihmettelen, että kesti 55 vuotta nostaa eläkemaksu vakaalle tasolle, kommentoi Lassila.

Tällä hetkellä eläkejärjestelmän rahastointiaste eli eläkevarojen ja -vastuiden suhde on noin 30 prosenttia. Vanteen mukaan riittävä taso olisi 50 prosenttia, mutta sen saavuttaminen ei ole realistista – maksut ovat jo nyt korkeat.

Muhosen mukaan maksupainetta voitaisiin keventää jonkinlaisella indeksimallilla, kuten Lassila ja **Tarmo Valkonen** kirjan artikkelissa ehdottavat. Mallin mukaan indeksit nousisivat ja laskisivat rahastojen varallisuuden mukaan. Myös Lepomäen mukaan ajatus on pohtimisen arvoinen.

– Jonkinlainen vakautusmekanismi voisi olla paikallaan, mutta eläkkeiden ostovoima on turvattava. ■

Etualalla kirjan toimittanut Eläketurvakeskuksen johtaja Mikko Kautto ja hänen takanaan toimitusjohtaja Jukka Rantala.

PAINAVA LUKUPAKETTI ELÄKERAHASTOISTA

KIRJA-ARVOSTELU VILLE-PEKKA SORSA

Julkisessa keskustelussa elää ihmeellisiä uskomuksia työeläkerahastoista ja niiden käyttötarkoituksista. Joillekin eläkerahastot näyttäytyvät rahakasana, jota ei käytetä eläkkeiden maksuun, toisille kelvottomina sijoittajina, joiden suorituskyvyn kuka tahansa kotisijoittaja pystyisi ylittämään.

Todellisuudessa toki työeläkkeet maksetaan osittain sijoitustuotoista, eivätkä sijoitustuotot ole alkuunkaan huonot, kun huomioidaan eläkevarallisuuden erityisluonne ja sijoitussäännöt.

ELÄKKEIDEN RAHASTOINTI ei ole yksinkertaista puuhaa, minkä vuoksi virheellisiä käsityksiä esiintyy taajaan.

Työeläkekirjallisuudesta on tähän asti puuttunut eläkerahastoja käsittelevä suomenkielinen perusteos, joka tarjoaisi selkeän kuvan ja auttaisi lisäämään ymmärrystä hankalasta aiheesta.

Mikko Kauton toimittama, Eläketurvakeskuksen 2019 julkaisema teos Työeläkevarat ja

eläkkeiden rahoitus pyrkii täyttämään tämän aukon.

TEOS ON LUONTEELTAAN pitkään työeläketurvan tutkimuksen parissa työskennelleiden asiantuntijoiden kirjoittama artikkelikokoelma, jonka viidessä luvussa tarkastellaan rahastoinnin asemaa ja merkitystä eläkejärjestelmissä. Teoksessa pohditaan myös monia ajankohtaisia teemoja väestöennusteesta indeksimuutoksien kautta sijoitusriskien kasvattamiseen.

Kirjan fokus on yleisemmin lähinnä Suomen työeläkejärjestelmän kannalta keskeisissä teemoissa.

Laajimpia näkökulmia teoksessa edustavat Kauton kirjoittama johdantoluku sekä **Mika Vidlundin** ja **Antti Mielosen** eläkerahastojen hallinnoinnin kansainvälinen vertailu.

Reijo Vanteen luku rakentaa eläkkeen idean taloustieteellisesti yksilön elinkaaren näkökulmasta sekä pohtii rahastoinnin roolia tässä ideassa. **Ismo Risku** tekee samaa eläkejärjestelmätasolla. ►

Työeläkevarat ja eläkkeiden rahoitus

- **Työeläkevarat ja eläkkeiden rahoitus.** Eläketurvakeskus. Toim. Mikko Kautto.
- Lähempiä tietoja kirjasta ja julkistamistilaisuuden esitysmateriaalit Eläketurvakeskuksen verkkopalvelussa.
- Kirjan voi lukea pdf:nä verkossa tai tilata paperijulkaisu maksutta. Tilaukset edellä olevasta verkkosoitteesta.

Kirjanjulkistuksessa Jukka Lassila esitteli väestönäkymiä.

SORSAN PLUSSAT JA MIINUKSET

+ KIRJAN ANSIOT

Eläkerahastojen luonteen monipuolinen valottaminen ja työeläkejärjestelmän erityislaatuisuuden ymmärryksen lisääminen.

- KIRJAN HEIKKOUEDET

Rajallinen asiantuntijänäkökulma ja tekstin epätasaisuus.

SUOSITTELEN KIRJAA

Eläkejärjestelmätiedon täydennystä kaipaaville, eläkealan tuntijoille sekä eläketalouden ja -matematiikan opiskelijoille.

”Olisi pitänyt rahastoida enemmän ja aikaisemmin.”

Jukka Lassilan ja Tarmo Valkosen kirjoittama luku tarkastelee eläkerahastojen kehityksen erilaisia skenaarioita.

KIRJAN MERKITTÄVIN VAHVUUS on rahastoinnin ja eläkejärjestelmän eri piirteiden yhteyksien valottaminen. Yleisin lähtökohta valottamiselle on vertailu.

Teoksessa vertaillaan muun muassa erilaisia rahoitusmekanismeja, hallintomalleja ja tulevaisuusskenaarioita, joiden avulla voidaan havainnollistaa rahastoinnin mekanismeja varsin selkeästi.

Kuten usein on tapana käydä, on teoksen suurin vahvuus samalla sen heikkous. Teoksessa eläkerahastoja pohditaan yksinomaan eläkkeiden rahoituksen ja eläkejärjestelmien näkökulmasta. Tätä voidaan pitää perusteltuna normatiivisista syistä – eläkerahastoja tulisi epäilemättä pohtia eläkkeiden rahoituksen näkökulmasta.

NÄKÖKULMA on kuitenkin rajoittunut eläkejärjestelmänikkareiden, vakuutusmatemaatikoiden ja ekonomistien maailmankuvaan. Nämä jättävät aiheen tiimoilta myös merkittäviä aukkoja.

Näistä suurin on sijoitustoiminnan kuvauksen pintapuolisuus. Teos keskittyy kuvaamaan rahastojen allokaatio- ja hallintorakennetta ja sääntelyä, eikä anna kattavaa kuvaa sijoittamisesta käytännön toimintana, vaikka juuri sijoitustoiminta on usein julkisen keskustelun hamppaissa.

TOINEN PUUTE ON, ettei näkökulma anna kattavaa ymmärrystä eläkerahastojen historiasta ja politiikasta.

Nykytutkimuksen valossa eläkkeiden rahoitustarpeet selittävät vain osan päätöksistä rahastoida eläkkeitä tai muuttaa rahastointia. Rahastoja on otettu käyttöön monenlaisista ideologisista tai valtopoliittisista syistä.

Suomessakin monet rahastoinnin muutokset ovat perustuneet myös muihin syihin kuin eläkkeiden rahoitukseen, vaikka niitä olisi silläkin perusteltu. Koko työeläkejärjestelmää oikeutettiin maksajayrityksille rahastoinnin mahdollistaman takaisinlainauksen avulla. Osakesijoituksia taas lisättiin, kun työnantajat pelkäsivät ulkomaisia nurkanvaltaajia rahoitusmarkkinoiden avaamisen jälkeen. Vastaavia esimerkkejä löytyy useita.

TEOS TARJOAA KATTAVAN tietopaketin eläkkeiden rahastoinnista, mutta se ei päästä lukijaansa helpolla.

Vaikka teoksen termejä avataan ja määritellään, ei sen lukeminen ole helppoa ilman eläkepoliittisen ja -matemaattisen terminologian aiempaa tuntemusta.

Luvut ovat myös teksteinä hyvin eritasoisia. Jotkut luvuista ovat rautaisen loogisesti rakennettuja ja rajattuja popularisointeja, kun taas toisia luonnehtii yhdistelmä tajunnanvirtaa, taloustiedettä ja/tai toistoa. ■

Työeläkevarat ja eläkkeiden rahoitus, toimittanut Mikko Kautto. Eläketurvakeskus, 2019. 208 sivua.

KUKA?

Ville-Pekka Sorsa

- **Ikä:** 36-vuotias
- **Koulutus:** Doctor of Philosophy
- **Työ:** Tutkimusjohtaja, Helsingin yliopisto
- **Kiinnostuksen kohteet:** rahoitusmaailman muutos, eläkepolitiikka ja -hallinto, asian tuntijoiden rooli päätöksenteossa.

Realismia sosiaaliturvauudistukseen

REMONTIN TARVE sosiaaliturvajärjestelmässämme on ilmeinen. Tästä Suomessa on laaja yksimielisyys. Sosiaaliturvauudistusta valmistelevalle taustatyötä on tehty parlamentaarisessa TOIMI-hankkeessa. Tämän lisäksi eduskuntavaaleihin valmistautuvat puolueet ovat julkaisseet toinen toistaan mahtavampia sosiaaliturvamalleja.

Riskinä on, että mahtavien mallien mainostaminen voi estää realistisen sosiaaliturvauudistuksen toteutumisen.

ON MONTA SYYTTÄ, miksi Suomen sosiaaliturvajärjestelmä kaipaa uudistamista. Väestörakenteen muutos aiheuttaa paineita sosiaaliturvan rahoitukselle. Keskustelu työelämän murroksesta herättää kysymyksen, soveltuuko sosiaaliturvajärjestelmämme tulevaisuuden työelämään. Toisaalta uusi kansallinen tulorekisteri avaa mahdollisuuksia byrokratian purkamiseen ja sosiaaliturvan automatisointiin.

Sosiaaliturvan uudistaminen ei ole tekninen harjoitus, vaan siihen sisältyy merkittäviä arvovalintoja. Siksi on hyvä, että puolueet avaavat omia arvovalintojaan julkaisemalla omia sosiaaliturvamallejaan eduskuntavaalien alla.

Esimerkiksi suhtautumisessa sosiaaliturvan vastikkeellisuuteen on puolueiden välillä merkittäviä eroja. Eroistaan huolimatta puolueiden sosiaaliturvamalleissa on yksi selvä yhteinen piirre – ne ovat kaikki mahtavia.

Kun lukee puolueiden ja etujärjestöjen sosiaaliturvamalleja, on häviäjiä vaikea löytää. Voittajien sijaan löytyy. Perusturvan taso paranee, palveluita on enemmän tarjolla ja työnteosta tulee aina kannattavaa. Näin mahtavia malleja olisi helppo kannattaa, jos ei tietäisi, että ne eivät ole realistisia. Tämä selviää, kun katsoo väestön rakennemuutoksen vaikutuksia sosiaaliturvan rahoitus pohjaan. Mallit joissa kaikkien taloudellinen asema paranee, eivät ole julkistalouden näkökulmasta kestäviä.

Sosiaaliturvauudistus on toiveiden tynnyri, joka kaipaa realismin reikiä.

SOSIAALITURVAUUDISTUS on toiveiden tynnyri, joka kaipaa realismin reikiä. Uudistukselta odotetaan muun muassa perusturvan tasokorotusta, kannustinloukkujen purkamista, byrokratian vähentämistä ja palveluiden saatavuuden parantamista.

Näillä kaikilla toiveilla täytetty tynnyri on niin raskas, että sen edistäminen on raa-

haamista. Riskinä on, että liian korkealle nostetut toiveet voivat hidastaa tai jopa estää realistisen sosiaaliturvauudistuksen etenemisen. Jos odotetaan malleja, jossa kaikki voittavat, on vaikeampaa hyväksyä realistista mallia, josta löytyy myös häviäjiä.

RISTIRIITA TOIVEIDEN ja realismin välillä on tuttua kannustinloukkukeskustelusta. Poliitikot vaativat kannustinloukkujen poistamista, jotta ”työnteko olisi aina kannattavaa”. Näihin toiveisiin tutkijat vastaavat, ettei tähän ole ihmelääkkeitä: kannustinloukkujen poistaminen vaatii joko sosiaaliturvan tason leikkaamista tai julkistalouden tasapainon heikentämistä joko veronkevennyksillä tai menonlisäyksillä.

Tämän jälkeen asia unohdetaan, kunnes hetken päästä seuraava poliitikko tai istuva hallitus herää vaatimaan kannustinloukkujen purkamista. Ainoita voittajia tässä ikiliikujassa olemme me kannustinloukkututkijat, joiden osaamiselle riittää kysyntää vaalikaudesta toiseen.

SOSIAALITURVAA ei uudisteta hetkessä, vaan kyseessä on useamman vaalikauden vaativa hanke. Siihen tarvitaan parlamentaarista yhteistyötä, yhteistä tietopohjaa ja ennen kaikkea realistisia odotuksia.

Nykyjärjestelmää voidaan parantaa, mutta uudistuksessa tulee olemaan voittajien lisäksi myös häviäjiä. Realistisilla toiveilla lastattu uudistus ei ehkä ole mahtava, mutta se jaksetaan kantaa maaliin asti. ■

OLLI KÄRKKÄINEN

Palstalla vieraileva kirjoittaja ottaa kantaa eläkekeskusteluun.

Nina Kaverinen

KUKA?

Olli Kärkkäinen

- **Ikä:** 36-vuotias
- **Koulutus:** KTM, taloustieteen jatko-opiskelija
- **Työ:** Yksityistalouden ekonomisti Nordeassa.

Fuusio vahvistaa VERITASTA

Pensions-Alandia ja Veritas Eläkevakuutus muodostivat tammikuun alussa yhdessä työeläkeyhtiön, joka jatkaa liiketoimintaa Veritaksena.

TEKSTI ANNE IIVONEN | KUVA KAROLIINA PAATOS

Veritas on yksi Suomen neljästä eläkeyhtiöstä. Markkinaosuudeltaan se on pienin työeläkeyhtiöistä lähes 80 000 vakuutetullaan ja noin kolmen ja puolen miljardin euron sijoitusomaisuudellaan. Työeläkkeitä Veritas maksaa noin 35 000 etuudensaajalle.

Veritaksen toimitusjohtaja **Carl Pettersson** iloitsee fuusion syntymisestä: hoitokustannukset alenivat, kun kahden yhtiön hallinto laitettiin yhteen.

PAKSU LOMPAKKO eli varsin vahva taloudellinen asema ja sujuva kaksikielisyys ovat yhtiön valtteja. Sekä Veritas että siihen fuusioitunut Pensions-Alandia ovat aikojen saatossa onnistuneet erittäin hyvin sijoitustoiminnassaan.

Toissa vuonna Veritaksen vakavaraisuusaste oli 131,6 ja sitäkin vakavaraisemman Pensions-Alandian 143,0. Vakavaraisuusaste kertoo sen, kuinka paljon eläkevakuuttajan omaisuus ylittää vastuuvelan.

– Fuusio vahvistaa vakavaraisuuttamme noin prosenttiyksiköllä, Pettersson sanoo.

ASIAKKAILLE fuusio näkyy entisestään parantuvan vakavaraisuuden sekä kustannustehokkuuden vuoksi suurempina asiakashyvityksinä.

Petterssonin arvion mukaan tehokkaampi toiminta parantaa yhtiön hoitokustannusprosenttia kolme prosenttiyksiköllä tänä vuonna.

Jos arvioitu tulostahti pysyy, ensi vuonna jopa neljällä prosenttiyksiköllä.

– Fuusio ei vaadi toimenpiteitä asiakkailta. Vakuutukset ja eläkkeet jatkuvat entisellään, painottaa Veritas tiedotteessaan.

MILJOONAN EURON vuosittaiset säästöt uusi yhtiö saavuttaa yhteisellä hallinnolla ja yhteisellä tietojärjestelmäl-

Liiketoiminnan kannalta yhdistyminen oli järkiratkaisu. Toimitusjohtaja Carl Pettersson korostaa, että yhtiöillä oli pitkä yhteinen tausta jo rinnakkaisvakuuttamiskumppanuutena. (Arkistokuva)

lä. Tietojärjestelmäratkaisut on luotu jo olemassa olleeseen Veritaksen tietojärjestelmään.

Toimitusjohtaja Pettersson lupaa kulukuria hallintomenoissa, mutta ei vähennyksiä yhtiön henkilöstömäärässä. Henkilöstöä Veritaksessa on yhteensä noin 150. Heistä kolme siirtyi Alandiasta entisiin työntekijöihinä.

Yhtiön pääpaikka pysyy Turussa, kuitenkin noin puolet sijoitus- ja myyntipuolen työntekijöistä työskentelevät Helsingin toimipisteessä. Edelleen palveluyksikkö Maarianhaminassa tavoittaa ahvenanmaalaiset asiakkaat.

Veritaksen ominaislaadussa kaksikielisyys sekä pienen ja keskisuuren yritystoiminnan tuntemus korostuvat. ■

**Fuusio vahvistaa
vakavaraisuuttamme
noin prosenttiyksiköllä.**

Carl Pettersson, toimitusjohtaja, Veritas

TYÖKYVYSSÄ KÄÄNNE HUONOMPAAN

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä kääntyi yllättäen kasvuun. Kasvun taustalla on todennäköisesti useita syitä, joista hyvä työllisyystilanne lienee yksi, arvioi tutkija.

TEKSTI PETER LINDSTRÖM | TILASTODATA ELÄKETURVAKESKUS

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on vähentynyt huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2018 tapahtui kuitenkin käänne huonompaan.

Viime vuonna työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi noin 20 000 henkilöä, mikä on kahdeksan prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

– Viime vuoden tammikuusta lähtien uusia työkyvyttömiä on ollut joka kuukausi enemmän kuin vastaavana kuukautena edellisvuonna, Eläketurvakeskuksen (ETK) erikoistutkija **Mikko Laaksonen** kertoo.

Tutkija pitää käännettä merkittävänä.

Käänteeseen voi vaikuttaa myös eläkeuudistus, joka nosti vanhuuseläkkeen alaikäraja. Ikärajan nousu on saattanut lisätä ikääntyneissä kiinnostusta hakea työkyvyttömyyseläkettä.

– Nykytilanteessa 63 vuotta täyttäneitä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneitä on vielä vähän. Heitä voi kuitenkin olla tulevana vuosina enemmän, kun vanhuuseläkeikä nousee lisää, Laaksonen arvioi. ■

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi viime vuonna noin 20 000 henkilöä.

Mikko Laaksonen, erikoistutkija

MIELENTERVEYSHÄIRIÖITÄ AIEMPAA ENEMMÄN

Työkyvyttömyyseläkkeiden siirtyneiden määrän kasvusta peräti 47 prosenttia johtui mielenterveyden häiriöiden perusteella myönnettyjen eläkkeiden lisääntymisestä.

Reilu viidennes, 21 prosenttia, johtui tuki- ja liikuntaelinten sairauksista ja 32 prosenttia muista syistä.

– Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen mielenterveyssyistä lisääntyi kaikissa ikäryhmissä. Alle 50-vuotiailla kasvu selittyi lähes kokonaan mielenterveyssyillä, Laaksonen sanoo.

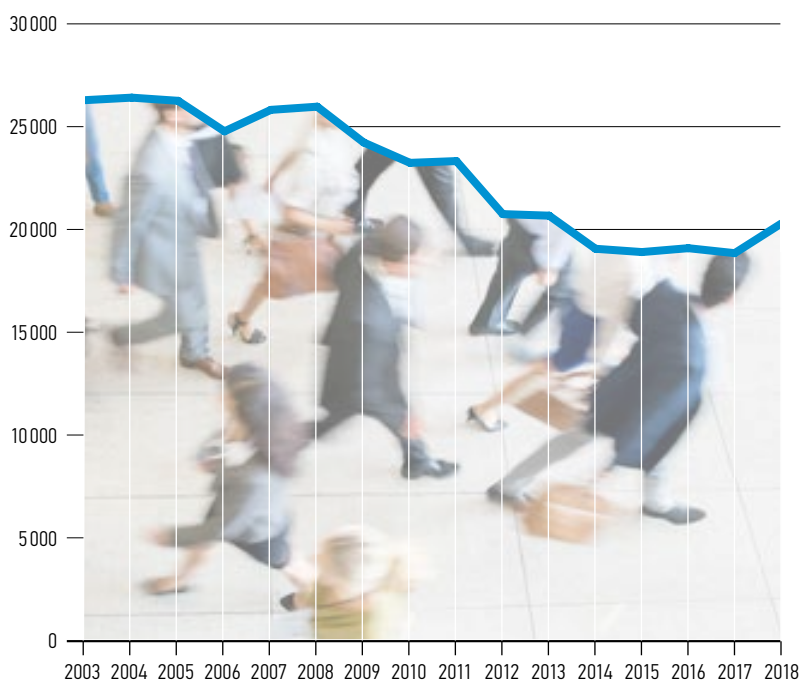
TALOUSSUHDANTEET OSASYNNÄ?

Muutoksen syyt herättävät Laaksoessa varovaisia pohdintoja. Taloussuhdanteilla on vaikutusta työkyvyttömyystapausten kasvuun.

– Hyvässä taloussuhdanteessa työsuhteisiin valikoituu myös terveydentilaltaan hauraampia henkilöitä. Lisäksi ihmiset uskaltavat sairastaa silloin, kun pelko työpaikan menettämisestä on pieni.

Tutkijan mielenkiinnon herätti myös se, että Kelan sairauspäivärahaa saaneiden määrä on myös kääntynyt kasvuun.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet 2003–2018

Pauliina Hilkamo lisäisi TUNNEÄLYÄ ELÄKKEISIIN

Työuran maalisuoralle yltäneet kaipaavat eheyttävää tilannetietoa. Moni löytää tarvitsemansa avun verkosta. Pauliina Hilkamo on ollut suunnittele-
massa työelämän konkareille suunnattua verkkopalvelua.

TEKSTI ANNE IIVONEN | KUVAT VESA LAITINEN

Pauliina Hilkamo työskentelee työeläkeyhtiö Varmassa tuote-
päällikkönä neuvonnan ja palvelukehityksen parissa.

**”Työn arvo tulee laman aikana
aina uuteen tarkasteluun.”**

Ihmiset etsivät vastauksia. Työuran loppuvaiheessa he suunnittelevat tulevaisuuttaan ja toimeentuloa mielessään kysymyksiä. Paljonko saan eläkettä? Missä minun eläkerahani ovat?

Eläkkeet kiinnostavat, ja arjessa eteen tuleviin tilanteisiin haetaan vastauksia omasta työeläkelaitoksesta.

– Nämä ovat tyypillisiä kysymyksiä, joihin eläkeyhtiön verkkopalveluissa annamme apua ja vastauksia, kertoo neuvonta ja palvelukehitys yksikön tuotepäällikkö **Pauliina Hilkamo** eläkeyhtiö Varmasta.

Kun puhutaan eläkkeestä, huomio on yleensä vain toimeentulossa.

– Olemme huomanneet, että yli 50 ikävuoden jälkeen omaa tulevaa eläkettä käydään ahkerasti arvioimassa eläkearviopalvelussamme, Hilkamo kertoo.

KOKEMUS on työssä hyvä apuri. Hilkamo painottaa, että heidän tehtävään on tuoda ihmisille ymmärrystä kokonaisuudesta.

Eläkkeelle siirtyminen on kuitenkin aina iso elämänmuutos.

– Siksi tarjoamme verkkopalvelussamme isomman tarkastelukulman eläkkeisiin kuin pelkät eurot, hän sanoo.

Jos asiakas pystyy hahmottamaan eläketurvan paikan omassa elämäntilanteessaan, ratkaisujen löytäminen on sen jälkeen luonnollista.

– Voimme antaa hänelle tilanteeseensa vaikuttavat seikat tarkasteluun ja osoittaa asiakkaalle ikään kuin kaavan, jossa yksi asia johtaa seuraavaan.

Nykyisessä tehtävässään Hilkamo kehittää verkkopalveluja asiakkaiden tyypillisiä tilanteita ja kysymyksiä parhaiten palveleviksi.

– Halusimme tarjota laajemman näkymän sekä nykyisen ja tulevan elämäntilanteen pohdinnan avuksi, Hilkamo kertoo.

Mitä minun pitää tehdä seuraavaksi? Tällaisilla ajatuksilla tavalliset palkansaaajat ja yrittäjät lähestyvät työeläkeyhtiötä neuvoa etsiessään. He toivovat eläke-

neuvonnassa saavansa yhden tyhjentävän vastauksen. Mutta harvoin sama vastaus sopii kaikille.

LAAJA YLEISSIVISTYS, tunneäly ja taju arjen kysymyksistä ovat avuksi palvelujen räätälöinnissä.

Tietyt asiat toistuvat verkossa, ja vakiotilanteet osaa-
va asiantuntija tunnistaa ja ennakoii niiden perusteella ihmisten käyttäytymistä. Monipuolinen kokemus ja yhteiskunnallisten asioiden tuntemus tulevat silloin käytetyksi tarkkaan hyödyksi.

– Lopulta me ihmiset olemme hyvin samanlaisia, sen näkee jo television Sohvaperunat-ohjelmasta. Jokaisella on jokin mielenkiinnon kohde, johon tuo oman lisänsä. Silti kiinnitämme huomiomme lopulta hyvin samankaltaisiin seikkoihin, hän miettii.

Hilkamo on ollut suunnittelemassa Varman reilu vuosi sitten aloittamaa työelämän konkareille suunnattua Tässä iässä 53+ -verkkopalvelua.

– Olen itse sitä samaa kohderyhmää, eläkeikää lähestyvää porukkaa.

– Tunnen siis tapauksen, hän kertoo vapautuneesti.

**”Voin osoittaa
asiakkaalle
ikään kuin kaavan,
jossa yksi asia johtaa
seuraavaan.”**

TÄSSÄ AJASSA Pauliina Hilkamon mieleen nousee yhtäläisyyksiä viime vuosikymmeniin. Noissa 1980-luvun lopun ja 1990-luvun alkupuolen taloussykleissä on hyvin paljon samankaltaisuutta ja piirteitä, joista puhumme nykyisinkin.

Talouden puhe vallitsee ja yltää kaikille elämän alueille. Jälleen pelkäämme talouden ylikuumenemista ja seuraavaa taantumaa. Lama ja sitä edeltävä työvoimapula tuntuvat kulkevan kuin sykleissä.

– Työn arvo tulee laman aikana aina uuteen tarkasteluun. Silloin pelko työn menettämisestä kasvaa.

LAMAVUOSINA Hilkamon kokemuksen mukaan yrittäjät ottavat herkemmin kontaktia. Yleensäkin työn vähetessä ihmiset hakevat epätoivoisesti ratkaisua elämäntilanteeseensa myös eläkejärjestelmästä.

– Tosin eläkeyhtiöstä taloudelliseen ahdinkoon vastauksen löytävät nykyisin he, jotka ovat lähellä eläke-

KUKA?

Pauliina Hilkamo

- **Ikä:** 59-vuotias
- **Työ:** tuotepäällikkö Varman verkkopalveluissa, aloittanut työuran eläkeyhtiö Kalervossa 1984
- **Koulutus:** Kulturkommunikation-opintolinja Tukholman yliopistossa
- **Perhe:** aviomies ja kolme aikuista tytärtä
- **Harrastukset:** perhe-elämä, jooga, ruuanlaitto, italia.
- **Parasta työssä:** pitää ajassa kiinni.

Kalervosta Sammon kautta Varmaan

KALEVALAINEN sanasto on vakiintunut yksityisalojen työeläke- ja vakuutusyhtiöiden nimissä. Kun **Pauliina Hilkamo** aloitti työt vuonna 1984, hän sai työpaikan työeläkeyhtiö *Kalervon* palveluksessa.

Ei nimi miestä pahenna, mutta eläkeyhtiön brändinimenä miehen etunimeäoudoksuttaisiin. Tosin vahvana brändinä Ilmarinen on mytologiseen kalevalaiseen maskuliininimistöön perustuva.

Työeläkejärjestelmän historiassa Kalervo vaikutti *Sammon* ja *Pohjolan* välissä ja kytkeytyi sittemmin yrityskeskittymissä osaksi perustettua *Eläke-Sampo*a. Siitä jo pian taottiin *Varma-Sampo*. Tämän vuosituhanen alkupuoliskolla, reilut 15 vuotta sitten syntyi *Varma*.

Hilkamo on elänyt ja kokenut kaikki nuo vaiheet työuransa varrella saman työnantajan palveluksessa. Yhtiön nimi on tosin

vaihtunut Kalervosta parin mutkan kautta Varmaan.

Isoimmat eläkeyhtiöt Ilmarinen ja Varma hallinnoivat kahta kolmatta osaa yksityisalojen eläkkeiden liiketoiminnasta. Kun julkinen puoli lisää tarkasteluun, kahdella isoimmalla eläkeyhtiöllä on varjeltavanaan joka toisen suomalaisen työeläke.

Anne Iivonen

Verkkolaskurilla käsitys eläkkeestä

- Työeläkettä kertyy tienattujen vuosiansioiden mukaan. Pääperiaatteen mukaan jokainen tienattu euro kasvattaa työeläkekertymää 1,5 sentillä (vuosiansiot kertaa 1,5 % jaettuna 12 kk:lla = eläke €/kk).
- Vuoden 2017 eläkeuudistuksessa sovitun mukaan kolminkertaisesta superkarttumasta luovutaan vastedes, tosin siirtymäaikana vuoteen 2025 saakka 53–62-vuotiaille kertyy eläke perustasoa hieman paremmin (1,7 % vuodessa).
- Työeläkelaitokset kohdentavat eläkeaikomuksiin liittyvää viestintää juuri tähän eläkeikää lähestyvään +53-vuotiaiden ikäryhmään.
- Työeläke.fi:n ja eläkelaitoksien omilla laskureilla asiakkaat voivat laskea arvioita eläkkeestään ja tarkastella saldomuutosta eri työuravaihtoehtoilla.
- Kirjautunut käyttäjä näkee laskurin oletuksena oman eläkekertymänsä.
- Laskurin avulla voi havainnollisesti tarkastella työuran keston ja ansiotietojen vaihtelun vaikutusta.
- Pauliina Hilkamo ohjaa asiakkaansa Varma.fi:n verkkopalveluihin, jossa esimerkiksi monipuolinen YEL-laskuri kertoo yrittäjän vaihtoehtoista.
- Laskurit ovat havainnollisia ja hyödyllisiä valintatilanteessa, kun asiakas miettii, jatkaako yli alimman vanhuuseläkeiän työskentelyä tai ottaako varhennetun vanhuuseläkkeen ja minkä suuruisena.
- Joko 25 tai 50 prosenttia eläkkeestään voi 61 vuotta täyttänyt ottaa maksuun ennen vanhuuseläkeikää.
- Tutustu oman työeläkelaitoksesi laskureihin tai esimerkiksi Työeläke.fi:n laskuriin.

ikää, Hilkamo muistuttaa ja viittaa siihen, ettei ole enää työttömyyseläkettä ja viittaa myös osittaisen vanhuuseläkkeen mahdollisuuteen.

Työelämän joustot ja osittainen vanhuuseläke ovat tuoneet uudet palvelumuodot myös eläkeyhtiöihin. Yhä useammat yhdistävät työn ja eläkkeen.

Tällöin monet kiinnostuvat myös verotuksesta. Vaikka verotus ei kuulu eläkejärjestelmän rooteliin, nousee siihen liittyviä kysymyksiä työssä esiin.

Eläkeiän nousu ja joustavat työn ja eläkkeen yhdistämisen mahdollisuudet ovat tulleet näkyviksi realiteeteiksi Hilkamon työssä.

Näissä tilanteissa jo heti verkossa tarjotaan kättä pidempää avuksi.

– Eläkkeelle jääminen on joka tapauksessa iso elämänmuutos, Hilkamo sanoo.

IHMISESTÄ voi tunnistaa ominaislaadun. Sen aistii aina jollain tavalla.

Hilkamon laadun taustalla ovat kulttuuriviestinnän opinnot Tukholman yliopistossa ja nuoruudessa opiskelijavaihdossa vietetyt vuodet Yhdysvalloissa Kaliforniassa.

Ne kokemukset kulkevat nutussa mukana ja ovat jääneet pysyvästi Hilkamon osaamista kannattelevaksi pääomaksi. Ajan myötä tietämys lisääntyy ja kasvaa korkoa korolle.

Edelleen häntä kiinnostavat yhteiskunnan isot ilmiöt ja niiden vaikutus yksilöön.

– Työn tarpeellisuuden kokemus on jokaiselle tärkeää. Ainakin minä saan siitä suurimman tyydytyksen, Hilkamo sanoo.

Kun hän aloitti työt eläkealalla, oli vuosi 1984 ja kauppoihin tuli myyntiin ensimmäiset törkeän kalliit Motorolan matkapuhelimet. Suomi eli nousukautta.

Noissa tunnelmissa pohjalaistytö Hilkamo aloitti toiveikkaana työt Helsingissä Lapinlahdenkadulla sijainneen eläkeyhtiö Kalervon palveluksessa.

Nyt digitaaliset palvelut ovat arkipäivää ja asiakkaat voivat tarkastella mobiilisti eläketietojaan älypuhelimestaan.

Nyt kulku käy Varman pääkonttoriin, joka sijaitsee Salmisaarella merellisessä Helsingissä. Sinne Hilkamolla on vajaan kymmenen minuutin kävelymatka kanavan rantoja pitkin kotoaan Ruoholahdesta.

– Varmasti jatkan vielä muutaman vuoden. Mikäs siinä, kun työ maistuu. Liitelen näillä vauhteilla maaliin saakka. ■

Ihmiset hakevat yhtä ohjetta, miten toimia. Mutta Pauliina Hilkamo puhuu mielellään kunkin elämäntilanteen kokonaisuuden merkityksestä.

Pallo hallussa

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaiden eläkeuutisia ja maaesittelyn. Aiheesta laajemmin Etk.fi > Eläkejärjestelmät > Muiden maiden eläkejärjestelmät

Kari Lindstedt
Tietoasiantuntija

BRASILIA

Epäsuosittu eläkeuudistus
Bolsonaron haasteena

UUDESSA alussa Brasilian presidenttinä aloittanut äärioikeistolainen **Jair Bolsonaro** on luvannut uudistaa maan eläkejärjestelmän.

Brasilian julkinen velka kasvaa nopeaa tahtia, ja syynä on ikääntyvä väestö ja keskimääräinen eläkejärjestelmä.

Brasilian voi jäädä eläkkeelle tai varhaiseläkkeelle vakuutusikävaatimuksen täyttyessä. Esim. naiset voivat jäädä 25 vuoden vakuutusajan varhaiseläkkeelle 48 vuoden iässä.

Bolsonaron mukaan eläkeikä voisi olla 62 vuotta miehille ja 57 vuotta naisille.

Eläkeuudistusta valmisteleva talousministeri **Paulo Guedes** haluaisi yksityistää maan eläkejärjestelmää. Guedes on Chicagossa koulutettu investointipankkiiri, joka tunnetaan äärimmäisen uusliberaaleista näkemyksistään.

Economist 13.12., Reuters 4.1.

ISO-BRITANNIA

Beefeaterit lakossa
eläkekiistan vuoksi

TOWERISSA ja muissa Lontoon kuninkaallisissa palatseissa saattoi joulukuussa törmätä yllättävään näkyyn. Punamustien pukeutuvat, Beefeater-nimellä tunnetut vahtit, olivatkin pukeutuneet Ranskasta tuttuihin keltaliiveihin ja asettuneet lakkovartioon.

Beefeaterit lakkoilevat ensimmäistä kertaa 55:een vuoteen. Syynä on eläkekiista. Kaikkiaan 120 vartijaa osallistui lakkoon, jossa vastustettiin siirtymää loppupalkan mukaisesta eläkkeestä maksuperusteiseen eläkkeeseen.

Vahtien edustajan mukaan eläkkeet ovat yksi asia, joka kannustaa vahteja pysymään työssään ja tarjoamaan yleisölle ensiluokkaista palvelua.

The Guardian 21.12.

RANSKA

Valeuutinen leskeneläkkeistä
levisi nopeasti

KELTALIIVIEN mielenosoitusten yhteydessä levisi valeuutinen leskeneläkkeiden leikkauksesta.

Äärioikeistolainen Droite Nationale 3-sivusto levitti Facebookissa perätöntä väitettä, jonka mukaan perhe-eläkkeet puolitetaan. Nopeasti levinneen virheellisen tiedon mukaan laki olisi jo mennyt läpi parlamentissa.

Valeuutista jaettiin Facebookissa yli 60 000 kertaa. Ranskan hallituksen oli tiedotettava, ettei tieto leikkauksesta pitänyt paikkansa.

Ranskassa pohditaan parhaillaan eläkeuudistusta. Hallituksen tavoitteena on, että eläkettä kertyisi tasaveroisesti jokaisesta maksetusta eurosta. Eläkeuudistuksen läpivienti ei tule olemaan Ranskassa helppoa.

Le Monde 6.12.

SAKSA

Ehdotus: korkeammat maksut lapsettomille

TERVEYSMINISTERI Jens Spahn ehdottaa, että lapsettomien tulisi maksaa merkittävästi muita enemmän pakollisia eläkevakuutusmaksuja. Jens Spahn oli ehdolla kristillisdemokraattisen CDU-puolueen puheenjohtajaksi, mutta tippui ensimmäisessä äänestyksessä.

Eläkemaksut ovat Saksassa saman suuruiset eri ikäisille, mutta 23–64-vuotiaat lapsettomat maksavat jo 0,25 prosenttiyksikköä korkeampia pakollisia hoivavakuutusmaksuja.

– Miten voimme säilyttää sosiaaliturvan, jos joka kolmas on yli 60-vuotias ja alle viidesosa on alle 20-vuotiaita, Spahn kysyi.

Sosiaalidemokraattien työ- ja sosiaaliministeri **Hubertus Heil**in mukaan ehdotus rankaisisi erityisesti tahattomasti lapsettomia.

DW.com 9.11.

RUOTSI

Puskurirahastojen
sijoitussääntöihin kevennystä

RUOTSIN lakisääteisen eläkejärjestelmän puskurirahastot AP1–AP4 pystyvät sijoittamaan varoja entistä vapaammin epälikvideihin ja vaihtoehtoisin kohteisiin. Epälikvidi tarkoittaa sijoitusta, joka ei ole nopeasti muutettavissa rahaksi.

Uudistetun lainsäädännön mukaan rahastojen tulee sijoittaa enää vähintään 20 prosenttia korkosijoituksiin, kun aikaisempi vaatimus oli vähintään 30 prosenttia. Myös vaatimus ulkopuolisten varainhoitajien käyttämisestä osaan sijoituksista poistettiin.

Samalla otettiin käyttöön tavoite, jonka mukaan rahastojen tulee sijoittaa kestävä kehityksen mukaisesti.

Ruotsin parlamentin hyväksymä lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2019 alussa.

IPE 30.11.

MAAESITTELY

KIINA

- **Väkiluku:** 1,4 miljardia
- **Elinajan odote:** 77,9 (naiset)
75 (miehet)
- **Eläkeikä:** 55–60 vuotta

Eläketurvassa aluevaihtelua

KIINASSA on omat sosiaaliturvajärjestelmät kaupungeissa ja maaseudulla asuville, joten eläkkeet ja muu sosiaaliturva vaihtelevat väestöryhmän mukaan.

Väestö ikääntyy Kiinassa nopeaa tahtia yhden lapsen politiikan sekä elinajan pidentymisen myötä, mikä aiheuttaa suuria yhteiskunnallisia haasteita.

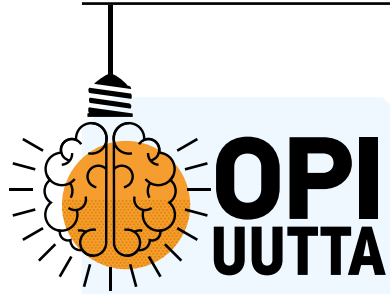
Kaupunkiväestön pakollinen työeläkejärjestelmä koostuu etuusperusteisesta peruseläkkeestä sekä maksuperusteisesta yksilöllisestä eläketilistä. Vaikka järjestelmä on pakollinen kaikille työtekeville kaupunkilaisille ja itsenäisille yrittäjille, käytännössä läheskään kaikki työnantajat eivät maksa maksuja järjestelmään.

Työeläkejärjestelmän toteutus ja rahoitus vaihtelee alueittain. Keskushallinto on luonut ainoastaan ohjesääntöjä eläketurvan järjestämisestä. Vaihtelu on vaikeuttanut työväestön liikkuvuutta ja asuinpaikan muutosta.

Kaupungissa asuvien työntekijöiden pakollinen työeläkemaksu on 8 prosenttia palkasta. Se maksetaan henkilökohtaiselle eläketilille. Työnantajat maksavat 20 prosentin eläkemaksua.

Kiinassa miehet voivat jäädä eläkkeelle 60-vuotiaana. Naisten eläkeikä on alhaisempi: toimistotöistä pääsee eläkkeelle 55-vuotiaana ja ruumiillisesta työstä jo 50-vuotiaana. Vanhuuseläkeiän täyttämisen lisäksi vanhuuseläkkeen myöntämiseksi vaaditaan vähintään 15 vuoden vakuutusajaa Kiinassa.

Maaseudulla moni on vähimmäiseläkejärjestelmän varassa ja eläkkeet ovat matalia. Kiinassa laki velvoittaa lapset huolehtimaan vanhempiensa toimeentulosta, jos vanhemmilla ei ole muita tulonlähteitä.

VAHVISTA ASiantuntijuuttasi ELÄKEASIOISSA.

ETK on luotettava työeläkealan osaaja ja kouluttaja. Muutama esimerkki koulutustarjonnasta ja valikoimistamme:

- **TYÖELÄKKEEN LASKENTA** -kurssi to 28.3. alkaen
- **TYÖELÄKEKUNTOUTUS-SEMINAARI** ke 3.4.
- **YEL-PÄIVÄ** ti 14.5.

Eläketurvakeskus kouluttaa, ilmoittaudu verkossa.
www.etk.fi/koulutus

31 päivää

TYÖELÄKELAITOKSESTA saa päätöksen vanhuuseläkkeestä keskimäärin 31 päivässä. Vuoden 2018 tilastojen mukaan julkinen sektori teki ratkaisun keskimäärin 23 päivässä ja yksityisalojen eläkevakuuttajat 36 päivässä.

Eläkehakemus on hyvä tehdä oikeaan aikaan ja kätevimmin verkossa.

Karoliina Paatos

Työmotivaatio on tärkeämpää kuin 100-prosenttinen työkyky

OSATYÖKYKYISTEN työllisyys on jonkin verran parantunut *Osakykyisille tie työelämään* eli OTE-kärkihankkeen aikana.

– Tätä muutosta ei olisi tapahtunut, ellei työnantajat ottaisi näitä ihmisiä töihin ja näkisi heissä potentiaalia, hehkutti TEM:n erityisasiantuntija **Patrik Tötterman** OTE-hankkeen päätösjuhlassa Tampereella marraskuussa.

Hän mainitsi, että myönteinen suhtautuminen osatyökykyisyyteen näkyy silläkin tavalla, että Pentti Kurikan nimipäivä on valittu euroviisuedustajaksi ja **Leo-Pekka Tähti** vuoden urheilijaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön organisoimassa hankkeessa on tullut ilmi, että työikäisistä enemmän tai vähemmän osatyökykyiseksi arvelee itsensä noin 600 000 henkilöä.

OTE-KÄRKIHANKKEEN hankepäällikkö **Päivi Mattila-Wiro** tietää, että runsas 300 000 osatyökykyistä jatkaa koko ajan työsuhteessa.

Valitettavasti siitä ei ole täsmällistä tietoa saatavilla, moniko työntajista on palkannut osatyökykyisen henkilön kaksivuotisen (2016–2018) hankkeen kestäessä.

– Töissä pysytään ja töihin päästään, Mattila-Wiro sanoo.

Osatyökykyisiä työllistyi tammikuusta 2016 aina kesäkuun loppuun 2018 avoimille työmarkkinoille yli 39 000 henkilöä. Lähes 9 500 henkilöä

työllistyi erilaisten tukien tai tukitoimien avulla.

Etenkin sillä on ollut merkitystä, että OTE-hankkeen aikana eri puolilla maata on ollut 12 alueellista kokeiluhanketta. Lisäksi kärkihankkeessa koulutettiin noin 700 työkykykoordinaattoria ympäri maan.

YHTEISTYÖTÄ on alettu tehdä laajasti yli sektorirajojen. Tätä Mattila-Wiro pitää hankkeen tärkeimpänä tuloksena.

– Enää ei vain puhua yhteistyöstä tai sen kehittämisen tärkeydestä, vaan asia toimii käytännössä paremmin kuin ennen.

Hän myös korostaa, että työmarkkinakeskusjärjestöjen ja vammais- ja sote-järjestöjen yhteistyön tiivistyessä pystytään vaikuttamaan osatyökykyisten työllistymiseen.

– Isot pyörät ovat pyörähtäneet. OTE on tehnyt laajan muutoksen käytännön tason toiminnassa, hän toteaa.

OTE-hankkeesta lähemmin tietoa STM:n verkkopalvelussa. ■

Tutkimusseminaari 14.2.

Missä yrityksissä pisimmät työurat?

TUTKIMUSSEMINAARISARJA käynnistyy jälleen kevättälvella Eläketurvakeskuksessa torstaina 14. helmikuuta.

Kevään ensimmäisessä tutkimusseminaarissa asiantuntijat tarkastelevat työuria erityyppisissä yrityksissä otsikolla Missä yrityksissä pisimmät työurat?

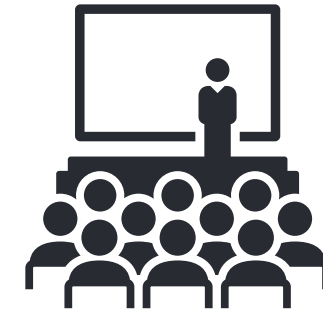
Noin kaksi tuntia kestävässä tilaisuudessa 14.2. kello 13.30 alustavat Eläketurvakeskuksen erikoistutkija **Noora Järnefelt** aiheenaan: Miten ja missä iässä työntekijöiden työurat päättyvät erityyppisissä yrityksissä?

Samaan aihepiiriin **Mikko Laaksonen** lisää työkyvyn näkökulman otsikollaan: Yritystason tekijöiden yhteys työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen ja ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumiseen.

Kommentaattori toimii **Juha Antila** SAK:sta.

Työpaikkatason tekijöillä voi olla suuri vaikutus työntekijöiden eläkkeelle siirtymiseen. Tutkimusseminaarissa tätä tarkastellaan erilaisten työpaikkatason tekijöiden vaikutusta työmarkkinoilta poistumiseen työtömyyden, työkyvyttömyyseläkkeen ja vanhuuseläkkeen kautta.

Minkälaiset yritykset pystyvät pitämään kiinni työntekijöistään? Minkälaisissa yrityksissä ennakkoajan työelämästä poistumisen riski on puolestaan suurin?

Stockphoto

Tällaisiin kysymyksiin haetaan vastauksia ja tutkimusseminaarin tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, miten yritykset voivat vaikuttaa työntekijöidensä eläkkeelle siirtymiseen ja arvioida työpaikkatason tekijöiden merkitystä työmarkkina- ja eläkepolitiikassa.

Seminaari järjestetään Eläketurvakeskuksen toimitalossa (Kirjurinkatu 3, Itä-Pasila, Helsinki).

Tilaisuuteen pyydetään ennakkoi ilmoittautumisia. Seminaariin voi osallistua myös etänä Skype-sovelluksella.

Lisätiedot ja ilmoittautuminen Etk.fi-verkkopalvelussa. ■

Haku aika 15.3. saakka

Kahden tuhannen euron palkinto tarjolla ansiokkaalle pro gradu -opinnäytteelle

ELÄKETURVAKESKUS myöntää vuosittain ansiokkaalle pro gradu -työlle tunnustuspalkinnon. Palkinnon arvo on 2 000 euroa. Haku on päällä maaliskuun puoliväliin saakka.

Tunnustus myönnetään tutkielmalle, jonka aihe on eläketurvan kannalta kiinnostava ja jonka toteutus on korkeatasoinen.

Palkittavaksi voi tulla eläketurvaa käsittelevä opinnäyte, joka on hyväksytty missä tahansa Suomen yliopistossa edellisen vuoden aikana. Ehdokkaita voivat esittää gradun oh-

jaajat ja tarkastajat. Myös gradun tekijä itse voi asettaa gradunsa ehdolle.

Vapaamuotoiseen ehdotukseen on liitettävä mukaan valmis tutkielma ja siitä annetut arvostelu-lausunnot pdf-tiedostoina sekä ehdokkaan yhteystiedot.

Palkintohakemukset tulee toimittaa sähköpostitse osoitteeseen **tutkimus@etk.fi** viimeistään 15. maaliskuuta

Palkinnon voittaja julkistetaan toukuussa. ■

Finanssivalvonta

► Varatuomari, ekonomi **Anneli Tuominen** jatkaa Finanssivalvonnan johtajana seuraavan viisivuotiskauden 4.2. alkaen.

Eduskunnan pankkivalvasto päätti virkanimityksestä Finanssivalvonnan johtokunnan esityksestä.

Tuominen on toiminut Finanssivalvonnan johtajana vuodesta 2009 lähtien.

Työeläke-lehden päätoimittaja vaihtuu:

Kati Kalliomäki viestintäjohtajaksi Verohallintoon

► VTM **Kati Kalliomäki** on aloittanut Verohallinnon viestintäjohtajana 4. helmikuuta lukien.

Tätä ennen Kalliomäki on työskennellyt Eläketurvakeskuksen palveluksessa vuosina 2003–2019. Viestintäjohtajana ja Työeläke-lehden päätoimittajana hän toimi kymmenen viime vuoden ajan (2009–2019).

Työeläke-lehden päätoimittajana aloitti helmikuussa vt. viestintäjohtaja **Matti Lumijärvi** Eläketurvakeskuksen viestinnästä.

KUUKAUDEN TWIITTI

Suomen eläkejärjestelmä on tutkitusti maailman 3. paras. Eläkkeet kustannetaan kuitenkin pääosin (noin 3/4) nykyisten työntekijöiden palkoista, joten työntekijöitä tarvitaan jatkossakin hyvinvointivaltion ja eläkkeiden ylläpitoon. #syntyvyys #maahanmuutto

Vauvakriisi: Jos sama meno jatkuu, maahanmuutto on kaksinkertaistettava – ja eläkkeiden on joustettava. (Ylen uutinen 17.1.)

Jouko Pölönen @JoukoPolonen

18.1. klo 12.37

KUKA?

Esko Kivisaari

- **Ikä:** 61-vuotias
- **Koulutus:** Filosofian maisteri, SHV-matematiikko
- **Työ:** Varatoimitusjohtaja, Finanssi-ala ry
- **Lähellä sydäntä:** Kitaransoitto, kuorolaulu ja kompostointi
- **Kirja, jonka aikoo lukea seuraavaksi:** Haluaisin lukea Sami Pihlströmin kirjan "Ota elämä vakavasti. Negatiivisen ajattelijan opas.", mutta luulakseni se ei tule onnistumaan.

Ajattelun rakennustelineillä

Esko Kivisaari viehätty elämän ratkaisemattomista kysymyksistä. Vastauksia hän hakee filosofiasta ja aikalaisteoksista.

Vuosisatamme kauhuskenaario

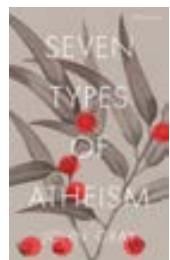
KUN ALEKSIJEVIČ voitti Nobelin, luin heti ainoan häneltä suomennetun Tšernobylikirjan. Sitten ruotsiksi kirjat naisten ja lasten sodasta ja

Sinkkiarkut, jonka tosin saa jo suomeksi.

Viime syksyllä ilokseni sain käsiini *Neuvostoihmisen lopun*. Siinä Aleksijevitšin kirjoittaa vahvaa dokumenttia meille kuitenkin niin vieraasta neuvostomaailmasta. En voinut olla mietiskelemättä, millainen meidänkin viime vuosisatamme olisi toisissa oloissa ollut.

Kirja perustuu haastatteluihin, dokumentaariin lyhyisiin kuvauksiin. Eniten niissä kolahtaa naisten kohtalo.

Svetlana Aleksijevitš, *Neuvostoihmisen loppu – kun nykyhetkestä tuli second handia*, Tammi, 2018.

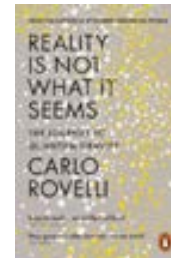
Ateismin kasvualustalla

KÖRTTILÄISTAUSTASTANI joutu minulle monet ateismin muodot ovat olleet argumentoinniltaan kiinnostavia, mutta myös hämmentäviä.

Teoksessaan **Gray** käy kriittisesti läpi erilaiset uudet ja vanhemmat ateismin muodot. Nykyinen ja vanhempi liberalismi ja ateismi on vaatinut kasvualustakseen juutalaiskristillisen monoteismin.

Suosittelen tarttumaan tähän ja Rovellin kirjaan rinnatusten. Rovelli ei sanoja säästele siinä, mistä länsimaisen tieteen menestykselle on tulleet rajoitteita. Jospa Grayta soveltaen koko länsimainen tiede ei olisikaan voinut kehittyä ilman näitä rajoitteita?

John Gray, *Seven Types of Atheism*, Allen Lane, 2018.

Rovelli laajentaa ymmärrystä

TÄRKEIN TULOS nykyhetken parhaasta hiukkaskiihdyttimestä, oliko se *Higgsin bosoni*? **Rovelli** uskaltaa olla toista mieltä – tärkeämpää on se,

mitä ei ole löytynyt.

Gravitaation selittämisessä *silmukakvantti-gravitaation* nimeä kantavalle rakennelmalle Rovelli antaa kohtuullisen ymmärrettävän kuvan. Siinä etäisyyksien on olemassa tietyn kokoisina palasina, ei jatkuvana suureena.

Luonto on ihmeellinen kokonaisuus. Odotettavissa taitaa olla vielä muitakin ihmeellisyyksiä.

Niitä odotellessa voi kuunnella **Nick Cavelta** Higgs Boson Bluesia.

Carlo Rovelli, *Reality is Not What it Seems – The Journey to Quantum Gravity*, Penguin Books, 2017.

Valkoista vasten punainen erottuu

AJATELIN ENSIN, että neljänneksi olisi voinut tulla **Olli Jalosen** Taivaanpallo, joka voitti 2018 Finlandia-palkinnon. Luin Jalosen joulunai-kaan, mutta valitettavasti en voi mitenkään sanoa, että olisi kolahtanut.

Sen sijaan kävin jostain syystä minulta väliin jääneen **Kjell Westön** (Finlandia 2006) kirjan kimppuun, ja nautin siitä kovasti.

Helsingin katuja muualta muuttaneena talletessa usein miettii näiden katujen historiaa. Westö tuo historian lähelle. Oma taustani on hyvinkin valkoinen – punainen historia tuo ajat konkreettiseksi.

Kjell Westö, *Missä kuljimme kerran*, Otava, 2006.

Sharing Economy and Insurance

NEW EMPLOYMENT FORMS

emerge as traditional working life changes. The line between actual employment and operating within a sharing economy is rapidly blurring as 'light entrepreneurship' (kevytyrittäjyys), operating mainly on digital platforms, gains ground.

The sharing economy means that goods and services are shared between service providers and service users. The sharing take place via digital platforms such as websites and applications. Well-known, globally operating platforms include, for example, Airbnb and Uber.

Most of the Finnish platforms are non-commercial and operate in social media. They offer goods and services on a private-to-private basis, although they are run professionally, much like businesses.

For many entrepreneurs who offer similar services, the platforms are seen as competition governed by different rules, explains development manager **Markus Palomurto**

(*Finnish Centre for Pensions*). As the business grows and becomes more regular and more similar to ordinary entrepreneurship, those operating the platforms should take care of, for example, taxes and pension insurance. "As for statutory obligations, it makes no difference how the customers are contacted. What matters is the nature of the operations, the value of the work input and the duration of the operations," Palomurto states.

According to the earnings-related pension acts, a person has to take out insurance under the Self-employed Persons' Pensions Act when the annual value of their work input is over 7,800 euros and the operations continue for more than four months. "Operating over a platform does not eliminate the obligation to insure," Palomurto points out.

www.jakamistalousinfo.fi offers information on the statutory obligations relating to sharing economy (soon also in English). ■

Family leaves reduce pensions

GENDER INEQUALITY in pensions is the result of many things. A forthcoming study by **Kati Kuitto**, **Janne Salonen** (*Finnish Centre for Pensions*) and **Jan Helmsdag** (*University of Greifswald*) of the labour market attachment of men and women born in Finland in 1980 shows that the early stages of working life are significant for men's and women's later employment and career development and for their pensions.

Although the wage gap between men and women is the

main cause for gender inequality in pensions, breaks in working life due to unemployment and family leaves are of great significance. The study suggests that women, who tend to take much longer family leaves than men, are affected the most by the risks posed by breaks in early labour market attachment.

The notions that the home is the best place to take care of one's young children and that mothers are better caretakers than fathers need to change. ■

Online Pension Info

"WHAT IS MY PENSION POT? Can I work while I'm retired?" These are among the many questions that people who approach their retirement age often ask as they plan for their future, particularly now that the partial-old age pension and a more flexible working life mean that there are more options.

Pension providers offer answers and help via their web services. Product manager **Pauliina Hilkamo** (*Varma Mutual Pension Insurance Company*) is approaching retirement herself and knows what she is talking about. She develops Varma's web services to better meet the needs of the customers.

"People over 50 actively use our pension calculator to estimate what their pension pot will be when they retire," Hilkamo states. Retiring from work means a big change in one's life. Pension providers help people see the whole picture. "That is why our websites provide a more holistic view of pensions. We don't focus only on euros," Hilkamo concludes. ■

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

Olli Häkämies

More news in English

- Follow us on Twitter **@ETKinfo**
- Subscribe to our newsletter **etk.fi/en/newsletter/**
- Visit our website **etk.fi/en**

Poorer ability to work

DISABILITY PENSION retirees numbered 20,000 more in 2018 than in 2017. This unexpected increase can be explained in different ways, says senior researcher **Mikko Laaksonen** (*Finnish Centre for Pensions*).

The growing number of people suffering from mental disorders caused 47% of the increase in the number of new retirees on a disability pension. An ample one fifth (21%) was due to musculoskeletal diseases and 32% to other causes.

The improved economic outlook may also explain the unfavourable development.

"When the economy is doing better, also people with poorer health are employed. In addition, when people are less afraid of losing their jobs, they are also less afraid of being ill," Laaksonen explains.

Finally, the rising retirement age that followed the 2017 pension reform may also have contributed to the rising number of new retirees on a disability pension. To avoid having to work longer, the elderly are more interested in retiring on a disability pension. ■

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin www.etk.fi/julkaisut

Työeläkevarat ja eläkkeiden rahoitus

Eläkevarojen merkitys eläkkeiden rahoituksessa on kasvanut. Artikkeleista koostuvassa kirjassa käsitellään rahastoinnin lähtökohtia ja tavoitteita sekä tarkastellaan eläkevarojen merkitystä eläkkeiden turvaamisessa. Kirjassa käsitellään myös eläkevaroihin ja eläkkeiden rahoitukseen liittyviä riskejä.

Toimittaja: Mikko Kautto
Kirja: Työeläkevarat ja eläkkeiden rahoitus

Ketkä valitsevat OVEN?

Tutkimus osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtymisen taustatekijöistä.

Tutkimus tarkastelee osittaisen vanhuuseläkkeen varhennettuna aloittaneita. Ketkä osittaiseen eläkkeeseen oikeutetuista aloittavat sen? Missä väestöryhmissä osittainen eläke otetaan herkemmin ja missä sen ottaminen on harvinaisempaa? Eläkkeen valinneiden taustatekijöitä ja niiden muutoksia tarkastellaan ensimmäisen puolentoista vuoden ajalta.

Tekijät: Sanna Tenhunen, Satu Nivalainen, Noora Järnefelt ja Janne Salonen
Sarja: Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 06/2018

Sijoitusriskien vaikutus TyEL:n rahoitukseen

Raportissa tutkitaan sijoitusriskien vaikutuksia TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitukseen yhdistämällä Eläketurvakeskuksen sijoitustuottomallin tuottamat realisaatiot Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin suunnitteluun. Raportin tulokset koskevat esimerkiksi TyEL:n menoja, maksuja ja varoja sekä vakavaraisuuden kehittymistä.

Tekijät: Mikko Sankala, Kaarlo Reipas ja Kasimir Kaliva
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 05/2018

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2017

Tilastoraportissa tarkastellaan pääpiirteittäin työeläkkeiden rahoitusperiaatteita vuonna 2017 ja esitetään tilastotietoja muun muassa maksetuista eläkkeistä, perityistä eläkemaksuista ja eläkevaroista sekä niiden sijoittamisesta. Raportti käsittelee sekä yksityisten että julkisten alojen eläkkeiden rahoitusta.

Tekijä: Marja Kiviniemi
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoja 13/2018

Eläkkeellä ja työssä: tilasto eläkeläisten työnteosta

Tilastojulkaisussa käsitellään eläkeläisten työnteoa työikäisen väestön keskuudessa vuosina 2007–2017. Julkaisu sisältää tietoja työnteon laajuuden ohella myös työssä käyneiden eläkeläisten keskieläkkeistä ja -ansioista.

Tekijä: Jari Kannisto
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoja 12/2018

Työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuden kasvu 2007–2016

Tutkimuksessa tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuden muutosta eri hakijaryhmissä ja selvitetään hakijakunnan rakenteen muutoksen vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysosuuden kasvuun. Lisäksi pohditaan muita hylkäysosuuden kasvuun mahdollisesti vaikuttaneita tekijöitä.

Tekijät: Mikko Laaksonen ja Heidi Nyman
Julkaisu: Yhteiskuntapolitiikka Vol. 83 Nro 5–6 (2018)

MUUALLA JULKAISTUA